

አህያ ሰባ : ካልተበላ ምን ረባ ?
አህያ ሲግጥ : ደብተራ ሲያላግጥ (ይሞታል)
አህያና ንያ : በአምሳያ ። አህያ ለሰርዶ : ድኻ ለመርዶ
አህያውን ቢፈሩ : መደላድሉን ሰበሩ
አህያና ፋንድያ : አራዳና ገበያ
አህያ ታመዱ : ሰው ተዘመዱ
አህያ ሲጭኑ ሾት ሆኖ : መንገድ ሲሄዱ ጀት ሆኖ
አለ ፩ድ የላት ጥርስ : በዘነዘና ትነቀስ
አለ አባት : ጎመን በጓት ። አለቃ : ለራሱም አልበቃ
አለ እኩያ ጋብቻ : ቆይ ብቻ ቆይ ብቻ
አለ ዋንጫ አይስማት : አለ ቀንጠፋ አይስባት
አለ አሽከር በቅሎ : አለ ወንድም አምባጓሮ
አለቅትና ድኻ : ወኃ ለወኃ ። አለ ባለቤቱ : አይነድም
እሳቱ ። አለቃ ያውቃል : ድኻ ይጠይቃል
አለባብሰው ቢያርሱ : በረም ይመለሱ
አለት ለረገጠ ፍለጋ የለው : ወኃ ለጠጣ ሽታ የለው
አለ ድኻ ዘውድ : አለ ገበሬ ማኦድ (አይገኝም)
አለ ራቱ አይቆርስ : አለ ረጀቱ አይወርስ
አለ ባል ሴት ወይዘሮ : አለ ማንገቻ ከበሮ
አለ ወንድም ጋሻ : አለ ድግር ማረሻ
አለ ዳኛ ቀጠሮ : አለ ቅቤ ዶሮ
አለ ጨለማ ፍራት : አለ ዘመድ ኩራት
አለኝ ብሎ ከማፈር : የለኝም ብሎ መድፈር

አለፈ በዋዛ : ልብን ሳልገዛ
አሉ ብሎ የተረታ : ማሽል አገዳውን የተመታ
አላርፍ ያለች ጣት : አር ጠንቁላ ወጣች
አላውቅም : አስገድሎ አያውቅም
አላጋጭ ገበሬ : ይሞታል በሰኔ
አመል ያስወጣል : ከማሽል : አመልህ : በጥሬ ይበልህ
አመልህን በጉያ : ስንቅህን በህያ
አመል ላይቀር ቅጣት : ሞት ላይቀር ፍራት
አመስጋኝ : አማሳኝ ። ዓመት የማያበላ : ዓመት ያጣላ
አማቻችን አፈኛ : ቢመለስ ወደኛ
አማትና ምራት : ሳይስማሙ መሬት (እሳትና እራት)
አምሳ ዳቦ ከመላስ : አንዱን መቅመስ
አምባ ያለው ፈሳሽ : ወንዝ ያለው መላሽ
አሞራን ሲበሉ : ስሙን ሻግራ ይሉ
አሞራ በዛፍ : ውርርድ በጫፍ
አሣምር ያሉት አያክፋ : ጠብቅ ያሉት አያጥፋ
አሳማ በበላ : ጉፍጠራን በዱላ
አስፍቶ ከማረስ : ከበላተኛው መቀነስ
አሥራው ካሉ : አዕዑቅ ይገዳሉ
አሮጌ ማሳ ያረሰ : ለንጀራ ልጅ ያገራሰ
አበ ልጄ : አትቁም ከደጄ ። አበባ : እያገርህ ግባ
አበድረኝ አይማረኝ : ተዋሰኝ ግዝት ይሁነኝ
አባት ሳለ አጊጥ : ጀምበር ሳለ ሩጥ
አባት አይከሰስ : ሰማይ አይታረስ : ወኃ አይጠበስ
አባት በነውሩ ይከሰሳል : ሰማይ በመብረቅ ይታረሳል :

ወኃ በእሳት ይጠበሳል = እባት ያበጀው ፡ ለልጅ ይበጀው
 አባቱን ረስቶ ላማቱ ይነጭ ፡ አማቱን ጋርዶ እናቱን ያስፈጭ
 አባት ጨርቋን በጎረሰ ፡ የልጁ ጥርስ አጠረሰ
 አባቱ ዳኛ ፡ ልጁ ቀማኛ ፡ አባት ሲታማ ፡ ልጅ አይስማ
 አባያ ቢቀና ፡ ቤት ያቀና ፡ አባትና ጋሻ ፡ ምስክርም አያሻ
 አባት የሌለው ልጅ ፡ መዝጊያ የሌለው ደጅ
 አባት የያዘውን ልጅ ይወርሳል ፡ እጅ የያዘውን አፍ ይጎ-
 ረሳል ፡ አባቱን ያላወቀ ፡ አያቱን ናፈቀ
 አብረው የተጠመዱ አብረው ይፈቱ ፡ አብረው የበሉ አብ-
 ረው ይሞቱ ፡ አብ ሲነክ ፡ ወልድ ይነክ
 አብሮ መኖር ያናንቃል ፡ አብሮ ማደግ ያሳስቃል
 አተርፍ ባይ አጉዳይ ፡ አልሞት ባይ ተጋዳይ
 አተኳኩስ እንደ አጋሞች ፡ አኩራኩር እንደ ጋሎች
 አታላይ ለጊዜው ያመልጣል ፡ በኋላ ይሰምጣል
 አታላይ ፡ ጉድባ ዘላይ ፡ አታላይ ፡ ወደታች ሲሉት ወደላይ
 አትኩራ ገብስ ፡ ጎመን ባወጣው ነፍስ
 አትዋልባቸው ይዋሉብህ ፡ አትምክርባቸው ይምክሩብህ
 እንዲያው ያወጣሃል ቅን ከሆነ ልብህ
 አትግደርደሪ ፡ ጦምሽን እንዳታደሪ
 አትጥላኝ በወሬ ፡ ስታጣራ ነገሬ
 አንበሳ ምን ይበላል ? ተበድሮ ፡ ማን ይከፍላል ? ማን ተ-
 ናግሮ ፡ አነጋገራችን ፡ እንደደ ጠባያችን
 አንተም ሌባ ፡ እኔም ሌባ ፡ ምን ያጣላናል በሰው ገለባ
 አንተ ግፋኝ እሥጋ ላይ ፡ እኔም እወድቃለሁ ከላይ
 አንተ አብጀው ፡ አስቤም አልፈጀው

አንካሳ ያለው ደብር ፡ አዘ ያለው ባሕር ሳይበጠበጥም አያ-
 ድር ፡ አንድ ቀን ቢስቱ ፡ ዘላለም ይጸጸቱ
 አንደበቱ ከጸሎት ፡ እጁ ከምጽዋት (ያልተለየ)
 አንደበቱ ሰውን ከመበደል ፡ እጁ ሰውን ከመግደል
 አንድ ዓመት ከርተት ፡ አንድ ዓመት ሰርተት
 አንድ ወናፍ ፡ ሁለት አፍ ፡ አንድ በሬ ስቦ ፡ አንድ ሰው-
 አስቦ ፡ አንድም ምረጥ ፡ አንድም ቍረጥ
 አንድ ምስክር አያስደነግጥ ፡ አንድ ዓይን አያስረግጥ
 አንድ ዓመት በወዝ ፡ አንድ ዓመት በደመወዝ
 አንድ ፅንጨት አይነድ ፡ አንድ ሰው አይፈርድ
 አንዱ ባንዱ ሲስቅ ፡ ጀምበር ጥልቅ
 አንድ ዓመት እንዳይማሩ ፡ ፯ ዓመት ያፍሩ (ይደነቀሩ)
 አንድ ዓመት ወር ፡ ድንጋይ ጠጠር (አይሆንም)
 አንድ ወሬኛ አገር ይፈታል ፡ አንድ ቅማል ሱፊ ያስፈታል
 አንገቷን ደግፈው በያዘፍኗት ፡ ያለች መሰላት
 አከፋፈል ለዕለት ፡ አሳሳብ ለጥንት
 አዋቂ ይረደኝ ፡ ሸንጎ ይፍረደኝ ፡ አንድነት ፡ ያገባል ገነት
 አዋጅ ቢያስነግሩ ፡ ልዩ ነው ምክሩ
 አውራ የሌለው ንብ ፡ አለቃ የሌለው ሕዝብ
 አውቆ የሚያጠፋ ፡ ኑሮው ምን ይከፋ
 አውቆ መተው ፡ ነገሬን ከተተው ፡ (ለእግዚሄር ይመቸው)
 አዎን ማለት መረታት ፡ አለ መመከት መመታት
 አዎን ባይ ዕዳ ከፋይ ፡ አሉ ባይ ሞት ተቀባይ
 አዎን ብለህ ተሟገት ፡ ከጠገበበት ሸምት
 አዎን ያለች ምላስ ፡ እናት የሌላት አራስ

አም ያለን አያሟግቱ፡ እኚ ያለን አይመቱ
አውቀው በድፍረት፡ ሳያውቁ በስሕተት
አዘኑ ላይለቅህ፡ ድግሡ አይራቅህ
አዘዘ አንድም ተናዝዘ፡ አንድም ስንቅን ይዘ
አየሁ ያለ ጣጣ ያመጣል፡ አላየሁም ያለ ከጣጣ ያመልጣል
አያተርፍ አይነግድ፡ አይተች አይፈርድ
አያጥብ ለባሽ፡ አይረታ ከሳሽ፡ አያርም አራሽ
አያስገሳ ኮሶ፡ የታባቱ ደርሶ፡ አይጥ በበላ፡ ዳዋን በዱላ
አያገባት ገብታ፡ አያወዛት ተቀብታ
አይቡ ዳኛ፡ ቅቤው መልከኛ፡
አይቡን ሲያዩት፡ አንቱን ጠገቡት
አይሆንም እንጂ ከሆነማ፡ ከመጋዘ ይሻላል ጉልማ
አለ ጉልበት ሰከሩ፡ አለ ራስ ጉተና
አይጥም ጠላ፡ ባልና ሚስት ያጣላ (ከጉረቤት ያጣላ)
አይጣ ጣረሞት ተይዛለች፡ ድመቲቷ ትጫወታለች
አይጥ በድመት አፍንጫ ወርዶ፡ አህያ ታሥሮ ከሰርዶ
አይጥ ለሞቷ፡ የድመት አፍንጫን ማሽተቷ
አይጽፍ ደብተራ፡ ክንፍ የሌለው አሞራ
አይፈስ ወኃ፡ አይሰደድ ድኃ (የለም)
አደራ ቢሉዋቸው፡ ይብሳሉ አሳቸው
አደንጓሬ፡ የአህል አውሬ፡ አደን፡ ያስረሳል ኃዘን
አድረው ሊለያዩ፡ አመልን ያሳዩ
አድራሽ ተመላሽ፡ ቀበኛ ደንጊያ ላሽ
አገር ያደረው፡ ዘንዶ የወደረው
አገር የሌለው ለጌታ አዳሪ፡ ማጭድ የሌለው ወራሪ

አገር ያጣ ስሜን፡ ምግብ ያጣ ጎመን
አገርህ ወዴት ነው? ማርያም ወኃ፡ ወንድሜ ነሃ!!
አጉል ፍቅር፡ ያመናቅር፡ አጉል ንግግር፡ ያደናግር
አጉል መጋባት፡ መጋማት፡ አጋጨው፡ እንደ ነጋዴ ጨው
አጉሊንጥ ባልንጀራ፡ እንብላ ሲሉት እንራ
አጤ ከሞቱ፡ በማን ይሟገቱ፡ አጤን መደብ፡ አቱጌን ገደብ
አጥብቀህ ጉረስ፡ (ጉርስ) ወደ ዘመዶችህ ተመለስ (ምልስ)
አጥልቆ የማያርስ፡ ጀምሮ የማይጨርስ
አጥንት የሚያለመልም ወሬ፡ ሰማሁላችሁ ዛሬ
አፈር ፈጭ፡ ዝርዝር ቀጭ፡ አፈኛ ባሩ፡ ኃይለኛ በመዳፉ
አፉ ከኛ፡ ልቡ ከነኛ (ልቡ ከወሬኛ)
አፍ ያለው ጤፍ ይቆላል፡ ራሱ ተናግሮ ሰውን ያናግራል
አፍ ሲድጥ ከዕዳ፡ አግር ሲድጥ ከአንጋዳ
አፍና እጅ፡ አግርና ፍንጅ፡ አፈ ምላጭ፡ በደረቅ ይላጭ
እህል ላበደረ አፈር፡ ወርቅ ላበደረ ጠጠር
እህል ከበዩ፡ ሰው ከገዳዩ፡ እህል ከያጡ፡ የናት ልጅ ይጡ
እህል ካልተዋጠ፡ ነገር ካልተደመጠ
እልፍ ሲሉ እልፍ ይገኛል፡ ደካ ሞኝ ነው ሞቱን ይመኛል
እህል ላራሽ፡ ርስት ለወራሽ፡ እማኝ ሲገዙ፡ ነገር አያበዙ
እምን ላይ ቁመሽ፡ እግዚሄርን ታሟያለሽ
እኔን አይተህ ተቀጣ፡ በጉድህ እንዳትወጣ (አለ ሌብ)
እኔ የምሞተው ዛሬ ማታ፡ ገብሱ የሚደርሰው ለፍልሰታ
እኔ ያለሁ አዚህ አንተ ያለሽው ሽሬ፡ በምን አውቀህ?
በወሬ፡ እኔም አለኝ ቀስል፡ ያንተን የሚመስል
እንኳን ዘንቦብሽ፡ እንዲያውም ጤዛ ነሽ

እንኳን ለቤቱ፡ ይተርፋል ለጎረቤቱ
እንደ አገሩ ይኖሩ፡ እንደ ወንዙ ይሻገሩ
እንደ እሸት ፈልፍዩ፡ እንደ ዘንግ መልምዩ
እንደ እንግዳ ጥልቅ፡ እንደ ወሃ ፍልቅ
እንደ መረብ ሸፍኖ፡ እንደ እንቅላል ደፍኖ
እንደ ፀሐይ የሞቀ፡ እንደ ጨረቃ የደመቀ፡ እንደ አበባ
ያሸበረቀ። እንደ ሸመላ፡ በሁለት ይበላ
እንደ ሰው ትመጪ፡ እንደ አውሬ ትሮጪ
እንደ ገና፡ ይመታል በገና። እንደ ንጉሡ፡ አጎንብሱ
እንደ ሣር ነጭቶ፡ እንደ ውሃ ተጎንጭቶ
እንደ ፈረስ ጆሮ፡ እንደ ሰላጤን ጉሮሮ
እንደ ካህን ናዝዝ፡ እንደ ንጉሥ አዝዝ
እንደ ወርቅ አንከብሎ፡ እንደ ሸማ ጠቅሎ
እንደ ተተክለ ትርሽማ፡ እንደ ተሰጣ ሸማ
እንደ ቆጫት ተነሥታ፡ የሰውን ልቀሶ አጥፍታ
እንደ እንግዳ ደራሽ፡ እንደ ውኃ ፈሳሽ
እንዳበት ስቆ፡ እንደ ንጉሥ አውቆ
እንዳትሄድ ቀየዳት፡ እንዳትበላ ለጎማት
እንዳየን፡ ጤፍ አጋየን። እንደ እንቅላል ድፍን፡ እንደ
መረብ ሸፍን። እንዳልበላ በአፌ፡ እንዳልበር በክንፌ
እንዳያማ ጥረው፡ እንዳይበላ ግፋው
እንዳልተወው ወለድኩ፡ እንዳልሰው ነደድኩ (አለችላም)
እንደ ልብ የለም ነዳጅ፡ እንደ ልብ የለም በራጅ
እንደ የቤቱ፡ ብዙ ነው ብልሃቱ
እንደ ጴጥሮስ በጽላሎተ ርእሰ፡ እንደ ጳውሎስ በዘፈረ ልብስ

እንዳያው ብትመለሽ፡ የገንፎ ፅንጨት ላሽ
እንደ ርግብ የዋህነት፡ እንደ እባብ ብልህነት
እስር በፍንጅ፡ ጣል በደጅ። እሳት ታየው፡ ምን ለየው
እሳት ለፈጀው፡ ምን ይበጀው። እሺ፡ ይበልጣል ከሺ
እሳት ከበረበረው፡ ሴት የበረበረው
እሳት ቢቀርቡት ያሳክካል፡ መነኩሴ ቢቀርቡት ይልካል
እሳትና ጥል፡ የቀረበውን ያቃጥል
እስበሱ፡ ሥጋን በኩበት ጠበሱ
እስላም ካረገደ፡ ቅማንት ከነገደ። እበላ ባይ፡ ቃል አቀባይ
እሺ ባይ አክባሪ፡ እምቢ ባይ አሳፋሪ
እሾኽ በእሾኽ ይነቀሳል፡ ገንዘብ በገንዘብ ይመለሳል
እሾኽ ላጣሪው፡ ሥራ ለሠራው። አባብን፡ ያየ በልጥ በረየ
እሾኽ አጣሪውን፡ ነገር ፈጣሪውን (ይጎዳል)
እሾኽ በእሾኽ ይወጣል፡ ሰው በሰው ይመጣል
እሾኽ ለረጋጨው፡ ነገር ላምጨው
እራትን ቢንቁ፡ አንድ እጅን ይለቃለቁ
እራት የሌለው ቁስ፡ እንደ ልቡ አይቀድስ
እራትና መብራት፡ አማትና ምራት (አይስማሙም)
እራት የሌላት፡ ደግሞ ምሳ አማራት
እራት ሲበሉ የመጣ እንግዳ፡ እራቱ ፍሪዳ
እራት ሲበሉ የመጣ፡ ይቆጠራል ፍሪዳ እንዳመጣ
እርጉዝ ላም ያለው ሰው፡ ደረቅም አያንቀው
እርሱ ራሱ ጊዜ መሆኑን በያውቀው፡ ጊዜ ጊዜ ይላል
ሞኝ ሰው። እርጥቡ ሬሳ፡ ደረቁን አስነሣ
እርጎውን ለውሻ፡ እርሱን ለውርሻ

እርሟን ዛሬ ብታራለ፡ አንድ ቁኖ አተላ
 እርሟን ዛሬ ጠምቃ፡ ፈጀችው ጠልቃ ጠልቃ
 እርሾው ቢያምር፡ ዳቦውም ያምር (ነባር) (ያምራል)
 እርሻ ለባለ ከብት፡ ርስት ለባለ ርስት
 እርሻ ላጥማጅ፡ መሬት ለተወላጅ
 እርሷ ወልዳው አልመሰለም፡ እርሷም ጋግራ አልበሰለም
 እርሱ ካለው ላያልፍ፡ በሽተኛው በይለፈልፍ
 እበላ ያለ ዳኛ፡ እገድል ያለ ደመኛ
 እባብ ግደል፡ ከነበትሩ ገደል፡ እባብ ለባብ፡ ይተያያሉ በካብ
 እባብ በመርዙ፡ መሬት በወንዙ
 እባብ ከእግርህ፡ ብትር ከእጅህ፡ (አለች ቀበሮ)
 እባብ የሚገድለው፡ በምላሱ እኮነው
 እባብ !! እንደ መለስለሱ፡ መታጠቂያ በሆነ እሱ
 እባብ ስለ ሆዱ፡ ይሄዳል በሆዱ
 እናቴን ሳይ ሴት ማግባቴ ቤቴን ሳይ ትምባሆ መጠጣቴ
 እኔ የምበላው ሳጣ፡ ልጄ ጥርስ አወጣ
 እናያለን ሲሉ ይታያሉ፡ እናማለን ሲሉ ይታማሉ
 እንዳይወልዱ ይመነኩሱ፡ እንዳይጸድቁ ይልከሰክሱ
 እንደ ወይን መልምዬ፡ እንደ እንጨት ተክዬ
 እንደ ፈታሒነቱ ሁላችን እንኩነናለን፡ እንደ መሐሪነቱ
 ሁላችን እንማራለን፡ እንደ ውሌ፡ ደጃዝማች ባሌ
 እንደ ወንድማማች ተበዳደሩ፡ እንደ በዕዶች ተቆጣጠሩ
 እኖር በይ ተጋዳይ፡ እድን በይ ተከላካይ
 እንግዳ ፊት ወርቅ፡ ኋላ ብር ኋላ ጨርቅ
 እንጀራ ያለው ክቡድ፡ እንጀራ የሌለው ዕብድ

እንጀራ ከባዕድ፡ መከራ ከዘመድ
 እንጀራ በሰፊድ፡ አሞሌ በገመድ
 እንግዳ ሆነህ ብትመጣ፡ ሳይሰለጩህ ውጣ
 እንዴት ዋልሽ ለእኛ፡ ግንድ ለሚስቱ
 እንሂድ ዘገዩ ይሉናል፡ ግድ የለም ስንገባ ያምኑናል
 እየ ቤትህ ግባ፡ እየራሱህ ተቀባ
 እየተፈጨ እየተበካ፡ እየሞተ እየተተካ
 እንኛ በሰማያት፡ በምድርስ የለም ምክንያት
 እካስ ያለ ታግሦ፡ እጸድቅ ያለ መንዙሶ
 እክክን ያመጣ፡ ጥፍርንም አላሳጣ
 እውነትና ሐቅ፡ እያደር ይጠራል እንደወርቅ
 እኩሉን ተላጭታ፡ እኩሉን ተቀብታ
 እውነት የተናገረ፡ በመርከብ የተሻገረ
 እውነት ይመስላል፡ ልብን ያቆስላል
 እወዳለሁ እያለ የሚጠላ፡ እጸማለሁ እያለ የሚበላ
 እያየህ ተናገር፡ እየዋኘህ ተሻገር
 እያደፈ በአንድድ፡ እየጉለደፈ በሞረድ
 እያወቁ ቢስቱ፡ ምንድር ነው መድኃኒቱ
 እደ ልቡና ለጸሎት፡ እደ ሰብእና ለመሥዋዕት
 እዳ አለብኝ ብለህ አትጥገር፡ ዕዳ የለብኝም ብለህ አት
 ከባር፡ አይታወቅም የአምላክ ነገር
 እጅ እያጠቡት ያድፋል፡ ልጅ እየነገሩት ያጠፋል
 እጅና ጭራ፡ አፍና እንጀራ፡ ሥጋና አሞራ
 እጅግ ስለት ይቀዳል አፎት፡ እጅግ ብልሃት ያደርሳል ከሞት
 እጅ ለነገር ያግዛል፡ ልብ እንደ ንጉሥ ያዛል
 እጅህን ከባሕር አግባ ብታገኝ ዓሣን ታወጣለህ፡ ባታገኝ

ታጥቦህ ትወጣለህ ። እግሩ ለጠጠር ፣ ግምባሩ ለጦር
 እገሌ የዋለበት ሸንጎ ፣ አይጥ የገባበት እርጎ
 እኖራለሁ ብለህ እጅግ አትበርታ ፣ እሞታለሁ ብለህ ሥራ
 አትፍታ ። እርጎውን ለውሻ ፣ እርሱን ለውርሻ
 እግዚአብሔር ያመነውን ማን ይችላል ። ንጉሥ የተከለውን
 ማን ይነቅላል ። እጄ ከብትር ፣ አፌ ከነገር
 እግዚአብሔር ለፍጥረቱ ፣ ሰው ለሰውነቱ (ያስባል)
 እግዚአብሔር የተናገረውን እያስቀር ፣ የማያደርገውን አይ
 ናገር ። እግዚአብሔርን ያህል ጌታ ፣ ገነትን ያህል ቦታ
 እገረ መንገዳቸው ፣ ይሸጣሉ በሬአቸው
 አጭን ያለ ኮርቻውን ፣ እለምን ያለ ስልቻውን

ስድ ምሳሌ

አህያ ላህያ በራገጥ ጥርስ አይሰበር
 አህያ በሞተች በመቷ ክርክር ። አህያ ከሞሞቷ ፣ መጐተቷ
 አህያ እንደምትታለብ ፣ ከላሞች ፊት ለፊት ትቅለበለብ
 አህያን ሥጋ ጭነህ ፣ ጅብን ንዳ ብለህ ፣ እንጂ ይሆንን ብለህ?
 አለ ንጉሥ ሰላም ፣ አለ ደመና ዝናም { የለም
 አለ ንጉሥ ዘውድ ፣ አለ ምሳር ግንድ }
 አለ መባ ፣ ቤተ ክርስቲያን አትግባ
 አለ አቡን ክህነት ፣ አለ ንጉሥ ሹመት
 አለ ዳኛ አይከሱ ፣ አለ ጥርስ አይነክሱ
 አለ ዓቅማቸው እንዋጋ ቢሉ ፣ ጀግኖችን አስገደሉ
 አሉ ባለ ዕዳ ፣ አዎን ባለ ሚዳ
 አልበላ አልጠጣ ፣ ጐንደር ሂዶ ቀረ እንደወጣ

አምኖ ለሚሟገት ረቺ የለው ፣ ብቻውን ለሚሮጥ ቀዳሚ
 የለው ። አመልህ በጉያህ ፣ ስንቅህ ባህያህ
 አምነው የሞገቱት አያስረታ ፣ ዝግ ብለው የታጠቁት
 አይፈታ ። አመል ፣ ያስወጣል ከማኸል
 አባይና ስንቅ እያደር ይቀላል ። አያድን አግሬ (ታላቅ ጋሻ)
 ጐድን ያሰብራል
 አይጥ በበላ ዳዋ ተመታ ። እህል ወዳጁን ይጐዳል

ዐ — ዓ — ዕ

ዐሣ ዓሣን ይበላዋል ፣ ወንድም ወንድምን ይጠላዋል
 ዐሣ ጐርጓሬ ዘንዶ ያወጣል ፣ የሰው ፈላጊ የራሱን ያጣል
 ዐሣ በወንዙ ይታረዳል ፣ የጨዋ ልጅ በቤቱ ይፈረዳል
 ዐሣ ለወጋሬ ፣ ነገር ለጀማሪ ። ዓመት አስቦ ለልደት
 ዐሣው እንዳይሞት ወኃው እንዳይደርቅ ፣ አድርጎ ነው ዕርቅ
 ዓሣን በልቶ ወሃ መጠጣት ፣ መልሶ ከነበረበት ማግባት
 ዓለም አታላይ ፣ እንደ በቅሎ ከብላይ
 ዓመት የማያበላ ፣ ዓመት ያጣላ
 ዓይን ሁልጊዜ ክታለቅስ ፣ ፩ድ ቀን ብቻ ታልቅስ
 ዓይን የማያየው ፣ ልብ የማይስተው (እውነት አለ)
 ዓይን አይፈስ ፣ ዕርቅ አይፈርስ
 ዓይነ አፋር ልጃ ገረድ ፣ ከወንድሟ ትወልድ
 ዓይቡን ሲያዩት ፣ አጓቱን ጠገቡት
 ዕልልታ ለደስታ ፣ እሬታ ለርዳታ ። ዕርቅ ከወርቅ ፣ ዛላ ከምርቅ
 ዕርቅ በፈርስ ፣ ከስታራቂ ድረስ
 ዕርቅ አፍራሽ ፣ ቤተ ክርስቲያን ተኳሽ

ዕርቅ፡ ደም ያደርቅ፡ ዕብድ ለዕብድ፡ አብሮ ይነጉድ፡
 ዕብድና ብርድ፡ ያስቃል በግድ፡
 ዕብድና ገር፡ የታየውን ይናገር
 ዕንጨት ቢጠርቡት ይቀጥናል፡ ሰው ቢበልጡት ይቀናል
 ዕውቀት ያከራል፡ ሥራ ያስከብራል
 ዕውር ከመሬው፡ ሞኝ ከመካሬው (ይጣላል)
 ዕውር አያፍር፡ ፈሬ አይደፍር
 ዕውር ምን ይሻል? ብርሃን፡ ነጋዴ ምን ይሻል መዳን
 ዕውር ሲወበራ፡ በሽማው ላይ አራ
 ዕውር ቢፈርዱ፡ ዕውር ይወልዱ
 ዕውር ዕውርን ቢከተል፡ ተያይዘው ገደል
 ዕዳ ከፋይ አሉ ባይ፡ ሞት ተቀባይ አዎን ባይ
 ዕዳ ለቤት፡ ምሥጢር ለጎረቤት
 ዕዳውን ከፍሎ የከተተ፡ ጌታውን የተሰናበተ
 ዕድሜ ያልመከረው ሽማግሌ፡ ከወኃ የገባ አሞሌ
 ዕድሜና ጨርቅ፡ በደኅና አያልቅ
 ዕድል ተርታውን፡ ዕጣ ፈንታውን
 ዕጣ ያስታርቃል፡ ሙግት ያዳርቃል
 ዕፁብኬ ዕፁብ ውእቱ፡ ለዕፁብሰ ትርጓሜ አልቦቱ

ስድ ምሳሌ

ዓሳ መብላት በብልሃት ነው፡፡ ዓባይን ያላየ ምንጭ አይቶ
 ይደነቃል፡፡ ዓይን ካላየበት ግንባር ነው፡፡
 ዓባይ ማደሪያውን ሳያውቅ ግንድ ተሸክሞ ይዘራል
 ዓይንህና አገርህ አይጠገቡም፡፡ ዓይን አይቶ ልብ ይፈርዳል

ዓይን ከጥርኝ አፈር በቀር፡ የሚያጠግባት የለም
 ዕርቅና ስንቅ ከቤትህ ሳለህ ይጠላል
 ዕሬትን ያልቀመሰ የማር ጣዕምን አያውቅም
 ዕብድ የያዘው መልክ አይበረክትም
 ዕብድ ቢጨምት እኩለ ቀን ድረስ ነው
 ዕብድና ዘመናይ የልቡን ይናገራል
 ዕንጨት ካልነውት አሳት አይጠፋም
 ዕንቁራሪት በሬን አኽል ብላ ተሰንጥቃ ሞተች
 ዕውር ሲቀናጣ፡ ዘንጉን ወርውሮ ፍለጋ ይገባል
 ዕድሜና ቆረንጮ ተበጣጥሶ ያልቃል
 ዕድሜና መስተዋት አይጠገቡም
 ዕጣ ያስታርቃል እንጂ አይፈርድም

ከ - ከ - ከ - ከ

ከሁለት ዛፍ ያረፈች ዎፍ፡ ሁለት ክንፏን ትነደፍ
 ከሆዱ የሚማከር፡ በባት አገር አይቀብር
 ከለ ከርሞ ዶሮ፡ እንቁላል ለዘንድሮ
 ከልጄ ሆዴ፡ ከበዕድ ዘመዴ
 ከለማኝ ለማኝ፡ ቆረንጮዬን ቀማኝ
 ከልጅ ልጅ ቢለዩ፡ ዓመትም አይቆዩ
 ከልጅ ጋር አትጫወት፡ ይወጋሃል በእንጨት
 ከል የገባ አይነጣ፡ ከልል የገባ አይወጣ
 ከመናፍቅ ትርጓሜ፡ ከትምባሆ ልምላሚ
 ከመነኮሰች በሰች፡ ከተተኮሰች አነከሰች
 ከመቶ ሃምሳ ዳዊት፡ የልብ ቅንነት (ይጠቅማል)

ከመጠምጠም ፡ መማር ይቅደም ።
ከመልካም ጠላ ክፉ ጠጅ ። ከመልካም ወዳጅ ክፉ ልጅ
ከመሞት ፡ ይሻላል መሰንበት ። ከመታገል ፡ መታደል
ከመደባደብ ፡ ይሻላል ማደብ ። ከመጋደም ፡ መጋደል
ከመወለድ ፡ መዘመድ ፡ ከመዘመድ ፡ መላመድ
ከመሠረት አትጣለ ለጥንት የሚሆንህ ፡ ተግድግዳ አትፋቀር
ተንዶ እንደይጫንህ

ከመነቃቀፍ ፡ ይሻላል መተቃቀፍ ። ከበቂላ አይጠፋም ዲቃላ
ከመናገሩ ፡ ይሻላል ጦም ማዳሩ ። ከቀዳዳ ፡ ይሻላል ጨምዳዳ
ከመናገር ማዳመጥ ፡ ከመዋጥ ማላመጥ
ከማሽለ ገንጠል ፡ ከአገዳ ጠልጠል
ከማይራገጥ ወተቱን ፡ ከማይናገር ከብቱን
ከምሳ የለዩት ደብተራ ፡ ውቅር ይሠራ
ከምድር አደላድሎ ላህያ ፡ ከቡላድ አደላድሎ ከቋያ
ከመውለድ ሰነፍ ፡ ይሻላል መጨንገፍ
ከማይሰማህ ደብር አትማለል ፡ ከአቀምህ በላይ አትዝለል
ከማጠቢያ ሁሉ ሳሙና ፡ ከሥራ ሁሉ ትሕትና
ከሞተ አቴቴ ፡ ምን አለኝ ከማቴ ።
ከሞተ ወድያ ማልቀስ ፡ ደንጋይን መንከስ
ከሞኝ ጋር ከመናገር ፡ ከብልህ ጋር መቸገር
ከሰጡህ አትሰነፍ ፡ ካልሰጡህ አትለፍ
ከማልስትና ፡ ይሻላል ትናንትና
ከሰው ክፉ ደብተራ ፡ ከአውሬ ክፉ ዳሞተራ
ከሰው መርጦ ለሹመት ፡ ከእንጨት መርጦ ለታቦት
ከሰጭ ፡ አሰጭ ። ከሰቀላ ፡ ወደ ጥላ

ከሰው ክፉ ደባል ። ከጭነት ክፉ አላል
ከሰው ቀለብላብ ፡ ከመሬት ገብጋብ
ከሰው ስሕተት ፡ ከብረት ዝገት (አይጠፋም)
ከሰማ የነበረ ፡ ከለቀሰ የቀበረ
ከሴት ነገር ፡ ከበቅሎ መደምበር
ከሰው እንደረአይት ፡ ከዛፍ እንደ በቀልት
ከሹም አይጣሉም ፡ ከግምብ አይታገሉም
ከሺ በቅሎኛ ሿድ ፈረሰኛ ፡ ከሺ ነፍጠኛ ሿድ ወሬኛ
ከሺ ደብተራ ፡ የቄስ ደንካራ ። ከሺ ዋቢ ፡ አራሱ ቀራቢ
ከሸማኔ ቤት ቀፋቴት ፡ ከመነኩሴ ቤት ስስት (አይጠፋም)
ከሺ ወርዋሪ ፡ አንድ መካሬ ። ከሻሽ ፡ ከእሳት ጠባሽ
ከሺ ምስክር ፡ ዋና በከናፍር ። ከፋቅ ዘመድ ፡ ቅርብ ጎረቤት
ከርጠ ፡ ያንጋጠጠ በለጠ ። ከራሳቸው ፡ ይጠፋል መዳኒታቸው
ከሽማግሌ ምክር ፡ ከረዢም ውረር
ከቅዱሳን አፍ ምስጋና ፡ ከሰማይ ደመና
ከቃጫ ወድያ ገመድ ፡ ከናት ወድያ ዘመድ
ከቀኝጫ ፡ ያወጣሉ መላላጫ
ከበቀለ ያልተነቀለ ፡ ከተነቀለ ያልተተኮለ
ከበር በሰው እጅ ያምር ፡ ሲይዙት ያደናገር
ከባለ ቀትር ፡ አትቀታተር ፡ ከነገረኛ አትነጋገር
ከሳቱ ወድያ ይገኛል ምክር ፡ ያ ካመለጠ ይሰበሰባል እግር
ከባሌ ጡጫ ፡ ከዳገት ራጫ ፡ ከዕዉር ግልምጫ (ያድን)
ከባዕድ ለስላሳ ፡ የራስ ክርካሳ ። ከባርያ ጥቁሩ ፡ ከነገር አጭሩ
ከባሌ መጋባት ፡ የጭዋ ልጅ መፋታት
ከብት አይወድም ገደል ፡ ሰው አይወድም በደል

ቢተዘጋ ሴቱ፡ ከተዳረገ እሳቱ፡ ከብት፡ ሰማይ ይከፍት
 ከብዙ ሐሰት፡ አንድ እውነት
 ከብዙ ጉልበት፡ ጥቂት ብልሃት } ይበልጣል
 ከብዙ አህዮች ፩ድ ፈረስ፡ ከብዙ ራስ አንድ ራስ
 ከብዙ ሺ፡ ይበልጣል አንድ እሺ
 ከተማረ የተማራመረ፡ ከወረወረ ያማከረ
 ከተመቱ ማንጠራጠር፡ ጅብ ከሄደ አጥር ማጠር
 ከተጋደለ ደመኛ፡ ከተማማለ ማለኛ
 ከታዘለ የማይወርድ፡ ከጥቀ የማይበርድ
 ከታዳጊ ጌታ፡ ሰግደድ ያለ ቦታ
 ከተናጋሪው ደጋሚው፡ ከተርጓሚው ደርጋሚው
 ከነገር ክፉ ቀጭት፡ ከአውሬ ክፉ ድርጭት
 ከነገር ማን ይቅደም? የደም
 ከነገሩ ጦም ይደሩ፡ ከአጉል ጥንቆላ፡ የጨዋ ልጅ መላ
 ከነገረ ቀደሙ፡ ይሻላል አፈ-ገራሙ
 ከናቷ ልጅዋ ትብስ፡ በቁላ አርባት እጅዋን ትልስ
 ከኑግ የተገኘህ ሰሊጥ፡ አብረህ ተወቀጥ
 ከንጉሥ በላይ አይፈርዱ፡ ከባሕር በላይ እሳት አያነዱ
 ከአፍ የወጣ ቃል፡ ከእጅ የወደቀ እንቅላል
 ከአንበሳ መንጋጋ፡ ማን ያወጣል ሥጋ
 ከአዋቴ ጠያቂ፡ ከጠያቂ አጥባቂ፡ ከአጣቢ አድራቂ
 ከአጭር ምክር፡ ከኃይለኛ ውረር
 ከእውነት የተሻለ ሐሰት፡ ከመውጋት የተሻለ መሳት
 ከእግዚአብሔር ወድያ ፈጣሪ፡ ከአባት ወድያ መከሪ
 ከአጋም የተጠጋ ቀጥልቋል፡ ሲያለቀስ ይኖራል

ከሀል መጥፎ አጃ፡ ከነገር ክፉ አንጃ፡ ከሣር መጥፎ ሙጃ
 ከንደን የራቀ፡ ከልብም ራቀ፡ ከወንድ ደረቅ፡ ከወጥ መረቅ
 ከሆተት እስከ ሽቦት፡ ከልጅነት እስከ ዕውቀት
 ከክፉ ባለ ዕዳ፡ ተልባም አይገቡዳ
 ከክፉ ገብረቤት፡ አይሠሩም ደህና ቤት
 ከወረወረ የመከረ፡ ከመከረ የሰነዘረ
 ከወገብ በላይ ታቦት፡ ከወገብ በታች ጣዖት
 ከወገኑ የተለየ አንበጣ፡ ይባላል ፌንጣ
 ከሥሩ የተነቀለ ወይራ፡ አሉ ብሎ የተረታ ባለጋራ
 ከወዳጅ የቀደመ፡ ከጠጅ የከረመ
 ከወደቁ ወድያ መንፈራገጥ፡ ወገብን መምለጥ
 ከዘር የሚሰጡት አለ፡ ከዓውድማ የሚነፍጉት አለ
 ከዚህ የወደቀን ሬሳ፡ ማን ያንሳ? ፡ ከዲዳ፡ ላም ንዳ
 ከዝምታ ያለ ደስታ፡ ከፍቅር ያለ ጨዋታ
 ከደብረ ታቦር ወድያ ክረምት፡ ከደሮ ጩኸት ወድያ ሌት
 የለም ፡ ከዳቦ ወጥ፡ ጨምረህ ግመጥ
 ከድስት አፍላል፡ ከቅመም ድምብላል
 ከደጃዝማች፡ ማን ተሟጋች፡ ከገብ እቦት፡ ከዕንጨት ሽቦት
 ከደህና ቢደርሱ፡ ያደርጋል እንደሱ
 ከጀመሩ መጨረስ፡ ካረገዱ ማልቀስ
 ከዳኛ ሬት አይናገሩም ዋዛ፡ ከልጅ ሬት አይቆርሱም አሚዛ
 ከገንዘብ ዋና ርስት፡ ከከብት ዋና እንስት
 ከጌታህ ጋር አትከራካር፡ ከልጅ ጋር አትማከር
~~ከ~~ ቤት ዛር፡ ከተሟጋች ቤት ነገር (አይጠፋም)
 ከጠጅ ወድያ አስካሪ፡ ከባለ ቤት ወድያ መስካሪ

ከጨርቅ ነጩ፡ ከቦሃ ልጩ፡ ከጤፍ የደቀቀ ከመርፌ የረቀቀ
 ከጠላቱ የሚዋደድ፡ እያደረ ይናደድ
 ከፈጣሪ የወረደ፡ ለመሬትም አልከበደ
 ከፍትፍቱ ሬቱ፡ ከሬቱ ፍትፍቱ
 ከሀያ ጋር ያረፈደ፡ ያሀያን አመል ለመደ
 ካልታረደ አይታይ ስባቱ፡ ካልተናገረ አይገኝ ብልሃቱ
 ካልጠገቡ አይዘሉ፡ ካልዘለሉ አይሰበሩ
 ካላበበ አያፈራ፡ ካልሰማ አያወራ
 ካልፈላ አይገነፍል፡ ካልተጣደ አይበስል
 ካላየ አይቆጭ፡ ካልሰማ አይበሳጭ
 ካልተማሩ አያውቁ፡ ካልመጸወቱ አይጸድቁ
 ካለቀ መቆጠብ፡ ከመሸ መንጠብጠብ
 ካልቀመሰ፡ የደገመ ባሰ፡ ካለሥራዎ፡ ምን አገባዎ
 ካለ ጓደኛ መጋፋት፡ ከንቱ ልፋት
 ካሟጋች አስታራቂ፡ ካጣቢ አድራቂ
 ካረጁ አምባር ይዋጁ፡ ከጃጁ አማራቸው ሊቆነጁ
 ካረዝዘች፡ ከታብ ያዘች፡ ካባቱ የተረፈ፡ ተከሸፈ
 ካረጁ ወዳያ ገፈፈ፡ አዝመራ የሳተው ገበሬ፡
 ካነጋገር ይፈረዳል፡ ካያያዝ ይቀደዳል
 ካይን የፈጠነ፡ ከወሃ የቀጠነ (የለም)
 ካይጥ ቤት ብቅል፡ ከውሻ ቤት ጠፍር (አይጠፋም)
 ካገር ደጋ፡ ከምኝታ አልጋ፡ ታላቅ ጸጋ
 ካገር ንጉሥ፡ የጐንደር ባላምባራስ
 ካገሩ የወጣ እስኪመለስ፡ ቢጭኑት አሀያ ሲለጉሙት ፈረስ
 ካገለገለ ያውደለደለ፡ ከማከረ ያገለለ

ካንገት በላይ ፍቅር፡ እያደረ ያቃቅር
 ካድራጊ አስደራጊ፡ ካስደራጊ አደራራጊ
 ካፍ የወጣ፡ ከልብ የመጣ፡ ካፍ፡ የወጣ አፋፍ
 ካፋፍ ላይ ነፋስ፡ ካፍ ላይ እስትንፋስ (አያቋርጥም)
 ካጤ ቃል በላይ፡ አውቅ አታላይ
 ክረምቱን ያፈጀ በጋ፡ ፅዳውን የፈጀ ዜጋ
 ክረምት እንደ ግድግዳ፡ በጋ እንደ ተፈዳ
 ክበድ ላም ያለው፡ ጠረሾ እያንቀው
 ክብረት ከሥምረት፡ ነፃነት ከአንድነት ነው
 ክንፍ የሌለው አሞራ፡ ቀንድ የሌለው አውራ
 ክዶ ከመሟገት፡ አምኖ መረታት
 ክፉ አውራ አይልመድ፡ ከለመደም አይውለድ
 ክፉ እንደአፋ፡ ዛፍ እንደ ቅርንጫፉ፡ ክፉ፡ ይነካል በክንፉ
 ክፉ አሸከር ከመንደር ሲደርስ ይቀራል፡ ክፉ ጌታ ከዳገት
 ያሰግራል፡ ክፉ ነገር ለከርሥ፡ ክፉ ሥጋ ለጥርስ
 ክፉ ሰው ከፍቶ ያከፋል፡ አተላ ያስተፋል
 ክፉ ከማድረጋቸው፡ ክፉን ማስለመዳቸው
 ክፉን ታሁ በጽርሐ አርያም፡ ክፉን ታሁ በከርሠ ማርያም
 ክፉት፡ አሬት፡ ክፉትና ሃብት፡ አይገኙም አንድነት
 ከሶ ለአፍ ይመራል፡ ጌላ ግን ጠላት ይገድላል
 ከሶ ሲጠጡ ስቅጠጥ፡ ጠላ (ወተት) ሲጠጡ ሽምጠጥ
 ከሶ ያነዘዘው፡ ሴት አማት የመረዘው

ስድ ምሳሌ

ከሆድ የገባውን የናት ልጅ እንኳ አያገኝውም
 ከላይ ከደፈረስ ከታች አይጠራም

ከለመናገር ደጃዝማችነት ይቀር (ራሱ)
 ከሞት ወድያ፡ ሐኪም አይጠየቅም
 ከመሃይምን ጎረምሳ የተማረ ሽማግሌ ይሻላል
 ከሩቅ ዘመድ ቅርብ ጎረቤት። ከቅርብ የወደቀ ከቀራሽል ዳነ
 ከባል በፊት ልጅ ይስጥሽ። ከባለቤቱ ያወቀ ቡዳ ነው
 ከባለ ቤቱ እጅ የዋለ እንቅላል አይሰበርም
 ከቤተ ቀሊል ቤተ ቆማጣ ይሻላል
 ከቤት ዶሮ ካለ፡ ከበረካ ቆቅ ይያዛል
 ከብልህ ያለ ሞኝነት ተራረፎ ያህላል
 ከክፉ በቅሎ፡ የተበረከ አህያ ይሻላል
 ከአንበሳ ቤት አጥንት አይጠፋም። ከወፈሩ፡ ሰውን አይፈሩ
 ከጠላት አሳሳም የጠላት መግመስ ይሻላል
 ከዝንጀሮ ቆንጆ ምን ይመራርጧል
 ከጠላት ምክር ፊተኛውን ትተህ፡ ኋለኛውን ያዝ

ወ - ዋ - ው - ም

ወሀ ሲያልቅ፡ ግሣ ያልቅ። ወሀ ለቀደመ፡ ግዳይ ለፈለመ
 ወኃ እድፍን ያጠራል፡ ትምህርት ልብን ያበራል
 ወኃ ሲጠራ ተሻገር፡ ዳኛ ሲገኝ ተናገር
 ወኃ ከነቁ፡ አበባ ከአጽቁ። ወኃ አያንቅ፡ ነገር አያልቅ
 ወኃ ምን ያገሣ፡ ድኻ ምን ያነሣ (ያወሳ)
 ወኃ የጥቅምት ነበርህ፡ ታድያ ማን ይጠጣህ
 ወኃ ሲደርቅ ይሸታል፡ ሰው ሲከዳ ይወሸክታል
 ወልደው ሳያበቁ፡ በሰው ልጅ አይስቁ
 ወልዶ አይስም፡ ዘርቶ አይቅም (የለም)

ወልዶ የማይሳምለት፡ ተናግሮ የማይሰማለት
 ወልጄ አልላክሁ፡ መንኲሼ አልጸደቅሁ
 ወረቱን የተቀማ ነጋዴ፡ ዋግ የመታው ሥንዴ (አንድ ነው)
 ወራሽ የሌለው ባለ ጸጋ፡ ፍራሽ የሌለው አልጋ
 ወራት ይገፋል ባቄላ፡ ጠላት ያጠፋል ዲቃላ
 ወሬ ለጠያቂ፡ ገበግ ላዋቂ። ወሬኛ ሚስት፡ ዘርዘራ ወንፊት
 ወሬ ታሽቶ አይቆረጠም፡ ነገር ተዘግኖ አይቃም
 ወርቅ ያለው ቀበገበዛ፡ እህል ያለው ፈርዛዛ
 ወርቅና ሰም፡ ፈትልና ቀሰም። ወስፌ ቢለገም ቅቤ አይወግም
 ወርቅ ቢጠፋ፡ የወርቅ ሚዛን አይጠፋ
 ወርቁ ከዳኛ ፊት ይቅረብ፡ መጻፋ ከቁስ ፊት ይነበብ
 ወተት ለእምቦሳ፡ ሥጋ ለአንበሳ
 ወተት ተበድሮ ለእንግዳ፡ ፈረስ ተውሶ ለሚዳ
 ወተት ጠጥቶ ጠላ፡ እግዚሄር ሲጣላ፡ ጠላ ጠጥቶ ወተት፡
 የግዚሄር ስጦት። ወንድ ለግርግርታ፡ ጋሻ ለመከታ
 ወንድ ልጅ ፩ ቀን እንዳበቁ፡ አንድ ቀን እንደናቱ
 ወንድ ልጅ ለፈረስ፡ ሴት ልጅ ለበርኖስ
 ወንድም ወንድሙን አይበልጠው፡ ምላጭ ምላጭን አይ
 ቆርጠው። ወንድ ባለ በዕለት፡ ሴት ባለች ባመት
 ወንድምን አስቀይሞ ከመጸም፡ ይሻላል ሥጋን መኮምኮም
 ወንድ ተወልዶ ካልሆነ እንዳበቁ፡ አመልማሎን ይስጡት
 ይፍተል እንደናቱ። ወይኖ አረሰው፡ ወይኖ ጎረሰው
 ወይ አገርሽ መራቁ፡ ልቤን አለማወቁ !!
 ወይ ጋሻ፡ ቅድም ቀረሻ። ወዳጅህ ሲታማ፡ ለኔም ብለህ ስማ
 ወይ ባልዘፈንሽ፡ ከዘፈንሽም ባላላ ፈርሽ

ወይረን ለገራሬ ፡ ዓሣ ለገፋሬ (ለጠላሬ)
 ወይም አጥፍቶ ይርቃል ፡ ወይም አንድዶ ይሞቋል
 ወይረን ካረሰው ፡ አባት ስረ የዳሰሰው (ያበላሸው)
 ወደሽ ከተደፋሽ ፡ ቢረግጠውሽ አይክፋሽ
 ወዳጅ ይመጣል ከራያ ፡ ጠላት ይወጣል ከጉያ
 ወደው የዋጡት ቅልጥም ፡ ከብርዶ ይጥም
 ወዳጄ ስለው በለጠኝ ፡ ስለቱ ስለው ቆረጠኝ
 ወድቆ ይነሷል በእጅ ፡ ዘግይቶ ይከብሯል በልጅ
 ወዳጅና ጠላት አንድነት ይስሙሃል ፡ አንድነት ይጠይቁልሃል ።
 ወጥ ያጣ ዳባ ፡ ልብስ ያጣ ዳባ ። ወጮ ፡ ቢገለብጡት ወጮ
 ወጥ ያጣ ጐመን ፡ አገር ያጣ ስሜን ። ወገነ ብዙ ፡ ኃዘነ ብዙ
 ወፍ ዛፍ አይቶ ፡ ወታደር ቤት አይቶ ፡ አይራመድም ከቶ
 ወዶ ገባ ፡ ልብሱ ዳባ ። ዋስ አይሞግት ፡ ቈማጣ አይፈትፍት
 ዋስ ያለው ያመልጣል ፡ ዋስ የሌለው ይሰምጣል
 ዋሱን የማያወጣ ፡ ጢም አያወጣ
 ዋሽ ቢሉኝ እዋሻለሁ ፡ ነፋስን በወጥመድ ይዣለሁ
 ዋቢ ያለው ይወጣል ፡ ዋቢ የሌለው ይቀጣል
 ዋጪው ብላት ትጐርስበት ፡ ተደው ብላት ትጨምርበት
 ዋና ከቤት ፡ ጠበቃ ከዱለት
 ውል አይፈርስ ፡ ዓይን አይፈስ
 ውል ያውላል ፡ ታንኳ ያሻግራል ፡ አቧራ ያስላል
 ውል አያወላውል ። ውል ያውላል ፡ ትምባሆ ያስላል
 ውል አያናግር ፡ የተከዜ ምላት አያሻግር
 ውል ያዋለ ፡ ሰንበትን ያከባረ

ውሸት መልካም ነበር ፡ ጣጣው ባልነበር
 ውሻ ቢጠሩ ፡ ቀን ቢቀጥሩ ፡ ደረሰ በእግሩ
 ውሻ በቀደደው ፡ ጅብ ገብቶ ለመደው
 ውሻ ከሸሹለት ፡ ልጅ ከሳቁለት ፡ ያ አይመለስ ፡ ያ አይታገስ
 ውሻ በጅራቱ ፡ ባርያ ባንደበቱ ። ውሻ ከሊጥ ፡ ጦጣ ከጥጥ
 ውሻን በእግር መምታት ፡ እንከ ብሎ ሥጋን መስጠት
 ውሾች ምን ጊዜ ነው የሚናከሱ ? ጅብ አባረው ሲመለሱ
 ውሃው እንዳይደርቅ ፡ ዓሣው እንዳያልቅ ፡ አድርጎ ነው ዕርቅ
 ውረድ ከማማ ፡ ውጣ ከጫማ
 ውርርድ ፡ ቁም ነገር ይጋርድ
 ውርርድ ከጫፋ ፡ አሞራ ከክንፋ (ከዛፋ)
 ውትር ውትር ፡ ያነሣል ብትር
 ውጦ ውጦ ጨረሰው ፡ አይመረው አይተክሰው
 ምፍ ከድንጊያ ላይ አርፋ ፡ ፍለጋዋ ጠፋ
 ምፍ ጠባቂ ቢያደርጓት ፡ ደንጊያ ለቃሚ ቀጠረች
 ወንድ የሞተበት ፡ ወንድ አይሻገርበት

ስድ ምሳሌ

ወግ አድራሽ ገበሬ ይሞታል በሰኔ ።
 ወሬ ሲነግሩህ መላ ጨምር
 ውሸት ተናግረህ እውነትን አግኝ
 ውሻ የሚበላውን እንጂ የተቃጣበትን ዳላ አያይም
 ውሻ በቀደደው ጅብ ይገባል
 ወንዝ ለወንዝ ርዋጭ የሰው በግ አራጅ
 ወጥን ማን ያውቃል ? ቀላዋጭ

ውዝፍ ለሹም ጥምብ ለጅብ
ዎፍ እንደ አገርዋ ትጮኸለች

ዘ — ዘ — ዝ — ዘ

ዘመን የወለደው ፡ ንጉሥ የወደደው
ዘመን እንደ ንጉሡ ፡ ዓውድማ እንደነፋሱ
ዘመነ ግርምቢጥ ፡ ውሻ ወደ ሰርዶ አህያ ወደሊጥ
ዘመድ ቢረዳዳ ፡ ችግርም ባልጉዳ
ዘመን የሚወልደውን ፡ ንጉሥ የሚፈርደውን (የሚያውቅ
የለም) ። ዘመዱን ያማ ፡ ለራሱ ገማ
ዘመድ በዘመዱ ፡ አይጨክንም ሆዱ ።
ዘመድና ዋንጫ ፡ እያለቀሰ ይምጣ
ዘመድና መድኃኒት ፡ ለተቸገሩ ፅላት
ዘመድ ከዘመዱ ፡ አህያ ካመዱ ። ዘሩ የጣቱ ፡ ምድሩ ያባቱ
ዘንዶ ፡ የዳገት በረዶ ። ዘንግ ከተተከለ ፡ ልብ ተከፈለ
ዘፈን በበገና ፡ ነገር በዋና
ዘፈን አለ በገና ፡ ነገር አለ ዋና
ዘንጋዳና ወታደር ፡ በመክር ጊዜ ይታይ ነበር
ዛፍ ሲወድቅ ከግንዱ ፡ ሰው ሲቸገር ከዘመዱ
ዛብ የሌለው ፈረሰኛ ፡ ምሳ የሌለው ኮሶኛ
ዛፎች ቢጠፉ ፡ ቀጥቋጦች ተሰለፉ ። (ዛፎች ነን አሉ)
ዝምብ ሩቅ አይበር ፡ የሚዳ ልጅ (ሚዳ አደግ) ዱር አይ
ደፍር ። ዝሆን እንሆት ፡ ፍለጋው ወዴት
ዝም ያለ ተንከራሽ ይመስላል ፡ እንብላ ያለ ስስታም ይመ
ስላል ። ዝናም ለዘር ፡ ጠል ለመክር

ዝናም ከደመና ፡ ነገር ከዋና
ዝናም ከልጣለ ሁሉ ቤት ፡ እንግዳ ከልመጣ ሁሉ ሴት
ዝንጀሮ ፡ ሰው ነበር ይላሉ ድሮ
ዝናም ሳይመጣ ገና ፡ የውሃ መንገድ መጥረግ ደጓና
ዝንጀሮ እንሳሳቅ ከልሽ ፡ ነዶዬን መልሽ
ዝምበር ሳለ ሩጥ ፡ አባት ሳለ አጊጥ
ዥብ እንደ አባቱ ይዘርጥጥ ፡ አህያ እንደ አባቱ ያፈርጥጥ
ዥብን ሊወጉ ፡ ከአህያ ይጠጉ
ዥብ እስኪነክስ ፡ ያነክስ ። ዥራቷ ታደርሶኝ ከናቷ
ዥብ ታከተከተ ፡ ሰው ከተከተተ

ስድ ምሳሌ

ዘመድን የሚወጉበት ጦር ጀንፎው አይለቀቅም
ዘመን ያነሣው ቅል ደንጊያ ይሰብራል
ዘመደ ብዙ ጠላው ቀጭን ። ዘር ከልጓም ይጠቅሳል
ዘመድና መድኃኒት በቸገረ ቀን ይፈለጋል
ዘር ልትበደር ሄዳ እህል ሲሸት መጣች
ዛፍ በሌለበት እምባጮ አድባር ይሆናል
ዝሆን የዋለችበትን ትመስላለች
ዝሆን ቂጡን ተማምና ግንድ ይውጣል
ዝምብ ቢሰበሰብ መግላሊት አይከፍትም
ዝም ባለ አፍ ዝምብ አይገባበትም
ዝምታ ወርቅ ነው ፡ መናገር ብር ነው
ዝባድን ከውሻ ፡ እምነትን ከባለጌ አትሻ
ዝናብ ሲያባራ ከዋሻ ፡ ምን ያሻ?

ዝናብና ልጅ ሲጠሉት ያክብር
 ዝናር የሌለው ነፍጠኛ፡ አለንጋ የሌለው ፈረሰኛ
 ዝንጅብል ማን? ቢሉህ ማነኝ ትል
 ዝንጅር የራሷን ጠባሳ ሳታይ በባልንጀራዋ ሳቀች
 ዝንጅር ቢሰበሰብ ውሻን አይመክትም
 ዝንጅር የመቀመጫዬ ይቀደምልኝ አለች
 ዠርባ ለባለ ቤቱ ባዕድ ነው። ሽብ ከሄደ ውሻ ጮኽ
 ሽብ ከማያውቁት አገር ሄዶ አገራዊ አንጥፋልኝ አለ
 ሽብ ምን ይመስላል? እግሩ ያነክሳል፡ አፉ ይነክሳል
 ሽብ ከቢላህ ሽብ በልተህ ተቀደስ

የ — ያ — ይ

የሁለት ሴቶች ባል ይሞታል፡ ይበላል ሲባል
 የሆነ አይመለስ፡ እሳት አይገብረስ
 የሆድ ብልሃት፡ የጋን መብራት
 የሆድ ማበድ፡ ያስቃል በግድ። የሐምሌ ብራ፡ የሴት ወብራ
 የኃጥኡ ዳፋ፡ ጸድቁን ያዳፋ። የለመደ፡ መደመደ
 የለመደ ፈረሰኛ ዛብ አይጨብጥ፡ እርካብ አይረግጥ
 የለመደች ጠጣ፡ ሁልጊዜ ሽምጠጣ
 የለመደ ልማድ፡ ያሰርቃል ከማድ (ያሰድዳል)
 የለመኑትን የማይነጣ፡ የነገሩትን የማይረሳ
 የለበሰ፡ የማነንም ገብረሰ። የተላከ፡ አፉን ለከከ
 የላሚ ልጅ፡ ያውራዬ ውላጅ። የላም ወተቱን፡ የጌታ ከብቱን
 የላጭን ልጅ ቅማል በላው፡ ያናጢን ልጅ ጅብ በላው
 የላም መንጃ፡ የሸማ መከንጃ፡ የማር መቅጃ

የሌለው፡ ልብም የለው። የሌባ ሞኝ፡ ከጎተራ ሥር ይገኝ
 የሌባ ዓይነ ደረቅ፡ ተመልሶ ልብን ያደርቅ
 የሌባ ምኝታው አመድ፡ መታሠሪያው ገመድ
 የሌባ እጁን፡ የፍየል ልጁን።
 የሌባን ጠበቃ፡ አደባልቀህ (ደርበህ) ውቃ
 የሌላት እራት፡ ደግሞ ምሳ አማራት
 የሎሌ አልቃሽ፡ የሴት ቀዳሽ፡ የቁስ አውደሽዳሽ
 የሌሊት ግስገሣ፡ የቀን ዘለሳ
 የልጅ ሞት፡ የእግር እሳት። የልጅ ቀላቢ፡ ያህያ ጋላቢ
 የልጅ ነገር ሁለት ፍሬ፡ አንዱ ብስል አንዱ ጥሬ
 የልጅ ፍቅር፡ የሴት ከንፈር፡ እናትን አያስቀብር
 የልጅ ብልጥ፡ የሰጡትን ይውጥ (እየቀደመ)
 የልብህን ቢያናግሩህ፡ አለ ዕዳ ቢለቁህ (ቢሰዱህ)
 የሕልም ሩጫ፡ የጨለማ ፍጥጫ
 የመስከረም ውስጡ በጋ፡ ያረመኔ ልቡ ቀጋ
 የመነነ ከዱር፡ የሞተ ከመቃብር (አይወጣም)
 የመነዘሱ ሎሌ፡ የክረምት አሞሌ
 የመንታ እናት፡ ተንጋላታ ትሞት
 የመታሰር ምልክት መያዝ፡ የመሻር ምልክት መጋዝ
 የመኰንን ልጅ በከተማ፡ የድካ ልጅ በውድማ
 የመዝሙር መጀመሪያ ሃሌታ፡ የዘፈን መጀመሪያ እስክስታ
 የመኰንን ልጅ አዘን፡ ቢነግሩት አደን
 የመተሩበት እጅ ይወዛል፡ የተማከሩት ዳኛ ያግዛል
 የመከሩበት ሞት፡ የወረወሩበት ተሳተ
 የሙት አልቃሹ፡ የቁም ወራሹ። የሙት አልቃሽ የቁም

ወራሽ = የሚሰርቀውን ያጣ ሌባ፡ ሰላማዊ መስሎ ይገባ
የሚዛን አባይ ለእሳት፤ የዳኛ አባይ ለሰንሰለት
የሚሉሽን በሰማሽ፡ ገበያም ሳልወጣሽ
የሚረታ ከተማ፡ አዋጅ ቢነግሩበት አይሰማ
የሚያልፍ ወኃ፡ አደረገኝ ደኃ፡ (አለች ልጅዋን ጐርፍ
የወሰደበት)

የሚያልቅ አህል፡ ከማያልቅ ዘመድ ያጣላል
የሚረጠብት ሜዳ፡ የሚወጠብት ቀዳዳ
የሚወጠብት ገደል፡ የሚገጠለጠሉበት ቅጠል
የሚያልፍ ዝናም አይምታህ፡ የሚሞት ሽማግሌ አይርገምህ
የሚመክተው ጋሻ፡ የሚጠጋበት ዋሻ (የለውም)
የሚወዱትን አቅፎ፡ የሚጠሉትን ነቅፎ
የሚያጠግብ ቂጣ ከምጣዱ፡ የሚወጣ ጥጃ ከገመዱ፡ (ያስ
ታውቃል) = የሚሠራ፡ ምንም አያወራ

የሚመጣውን እንድታወቅ፡ ያለፈውን እወቅ
የሚያድግ ልጅ አትበድል፡ የሚሞት ሽማግሌን አታቃልል
የሚበላው ካጣ፡ የሚበላለት ያጣ
የማሽላ ዘር፡ ከነ አገዳው ቸር
የማትሄድ መበለት፡ ዘራ ዘራ ትሰናበት
የማን እርሻ ብለህ አረስ፤ የማን ሚስት ብለህ ውረስ
የማታ ማታ፡ ጭምት ይረታ = የማያውቅ፡ ምን ያውቅ
የማይተች አይፈርድ፡ የማያተርፍ አይነግድ
የማይጣሉ መላእክት፡ የማይታረቁ አጋንንት
የማይጽፍ ደብተራ፡ ክንፍ የሌለው አሞራ

የማያመሽ ባል፡ ቅንድብ ይስማል
የማይመስል ነገር፡ ለሚስትህ አትንገር፡ (ለሴት አትንገር)
የማይድን ባሕታዊ ወተት አምጡ፡ የማይድን ፋቅራ
ጠላ ስጡ = የማይሠራ አይብላ፡ የማይረዳ አይጥላ
የማያበድር ደመኛ፡ የማይመልስ ቀማኛ
የማያበድር ገዳይ፡ የማይመልስ አባይ
የማይፈወስ ድውይ፡ የማይመለስ ጊጉይ
የማታድግ ፍየል ፭ ትወልዳለች፡ ልጆቿም ያልቃሉ እሷ
ም ትሞታለች = የማያግዙ በከፈር፡ ያግዛሉ በከንፈር
የማይስማሙ ዝምቦች ጥምብ ይልሳሉ፡ የሚስማሙ ንቦች
ማር ይጐርሳሉ = የማይጠረጥር፡ ቤቱን አያጥር
የማታ ምግብ ለእንግዳ፡ የጧት ምግብ ለአገዳ፡ የጧት
መጠጥ ለዕዳ = የሜዳ ንስንሱን፡ የቤት ጉስጉሱን
የማያምኑበት ተዘግቶ፡ ይተወታል ተከፍቶ
የማይቀና ባይወለድ፡ የማያስብ ባይነግድ (ይሻላል)
የምትታጠቀው የሌላት፡ የምትከናበው አማራት
የምድሩን በአፍ፡ የሰማዩን በመጻፍ
የምትበላው እኸል፤ ከማታየው መሬት ይበቅል
የምሕረት ጐደሎ፡ የባርያ ወይዘሮ = የሰው አገሩ፡ ምግባሩ
የሞተን አትርሳ፡ የወደቀን አንሣ
የሞተ ቢሞት፡ ያለን እንጫወት = የሰው ነገር፡ አለ መናገር
የሞተ ያልነበረ ይመስላል፡ ያለ የማይሞት ይመስላል
የሞኝ ልቅሳ፡ መልሶ መልሶ = የሰው በልቶ አያድሩም ተኝቶ
የሰው እጅ፡ የግዚሄር ደጅ = የሰው ብድር፡ አይቀር በምድር

የሰው ታናሽ፡ ይገዛል በግማሽ፡ የሰው ክፉ፡ ጠማማ ነው አፋ-
 የሰው ልጅ በምን ይታፈራል፡ በወንበር፡ አይደለም በወ-
 ንበር በከንፈር፡ የሰው አንግዳ፡ ያገር ባዳ
 የሰው ፈላጊ የራሱን ያጣል፡ ዓሳ ገርጋሪ ዘንዶ ያወጣል
 የሰው አትበዩ ምግባር የለሽ፡ የራስሽን አትበዩ ገንዘብ የለሽ
 የሰው ቤት ሲቃጠል፡ ቋያ ይመስላል
 የሰው ሆዱን፡ የዎፍ መንገዱን፡ የሚያውቅ የለም
 የሰው ቀላል ለራሱ ይቀላል፡ የልብስ ቀላል ባለ ቤቱን
 ያቀላል፡ የሥጋ ትል፡ የዘመድ ጥል
 የሥጋ መጨረሻ አጥንት፡ የነፍስ መጨረሻ ግዝት
 የሥንዴ አራራ፡ የቆንጆ መራራ
 የሰው ፊት አይቆረስ፡ የሰው ገንዘብ አይወረስ
 የሰው ብልሃቱ፡ ለፈጣሪ መንገር ነው መዳኒቱ
 የሰውን አባት የሚሰድብ፡ አባቱን ያሰድብ
 የሰይጣን ገንዘብ የተበደረ፡ ሳይበላው ተቀበረ
 የሰጡህን ተቀበል፡ ያደረጉህን ቸል አትበል
 የሰው ልጅ ካለ አገሩ፡ ገራዴ ካለ ሰፈሩ
 የሰነፍ አበላል ይብረድልኝ፡ የሰነፍ ምስክር ይማልልኝ
 የሰማዩ ንጉሥ አስኪረዳ፡ የመሬቱ ንጉሥ ይጎዳ
 የሰባን አርዶ፡ የጸራን አውርዶ፡ የሰጠ ቢነሳ፡ የለበት ወቀሰ
 የሰከረ ይተፋል፡ የገደለ ይደነፋል
 የሰጋ ቤቱን ዘጋ፡ የዘነጋ ተወጋ
 የሳተ ይምከርህ፡ የዋለ ይንገርህ
 የሴት አገሯ ባልዋ፡ ማደሪያዋ አመልዋ
 የሴት አመዳም፡ የአሮጌ ሆዳም

የሴት በራ፡ የበቅሎ ደምባራ (በራ ገላጣ)
 የሴት አጭር ወይዘሮ፡ የወንድ አጭር አውራ ዶሮ
 የሴት ጠጨ፡ የግመል ፈንጨ፡ የሴት ዘንገኛ፡ የናት ምቀኛ
 የሴት ረገሮም፡ የማቅ ሙዥምዥም፡ አያስገድጅም
 የሴት ከርፋፋ፡ ዕቃውን በዕቃ ደጋግፋ፡ ፩ዱን ስታነግ
 ሁሉም ይደፋ፡ የሴት ልባም፡ ያህያ ቀንዳም
 የሴት መልካምን ድርነው? እጅዋን ታጥባ አንኩ ስትል ነው
 የሽማ ጥቅል፡ የወርቅ አንክብል፡ የሹም ሰነፍ፡ ባይለፈልፍ
 የሹም ገፋፋ አገር ያጠፋ፡ ያህያ ጀላፋ መስክ ያጠፋ
 የሺ ፍልጥ፡ ማሰርያው ልጥ
 የሺ ሞት ሠርግ ነው፡ ያ፩ ሞት ጉዳት ነው
 የሺ ገንዘብ ተቀበል፡ የሺ ወንድም አትግደል
 የሺ አካላት፡ መሰብሰቢያው አናት
 የሺ ቃል ንቁፍ፡ የዋና ቃል ጽሑፍ
 የሺ ገንዘብ ብላ፡ ከሺ ወንድም አትጣላ
 የሽሮ ፋክራ፡ ከምጣዱ እስኪወጣ እንጀራ
 የረጋ ወተት ቅቤ ያወጣል፡ የረጋ ሰው ከሁሉ ይበልጣል
 የርሷ ጊዜ ተንሰቀሰቀች፡ የሰው ጊዜ ሳቀች
 የረዘመውን በጠፍር፡ ያጠረውን በድግር
 የራሷን አበሳ፡ በሰው ላይ አብሳ፡ የቀበረ ተቀበረ
 የራሱን የሚበላ ዕዳ የለው፡ የመሰለውን የሚናገር በደል
 የለው፡ የሮጠ በለጠኝ፡ የበላ አመለጠኝ
 የቀበጡ ዕለት፡ አይገኝም ሞት፡ የቀን ጨዋታ፡ አይገ-
 ኝም ማታ፡ የሴት ምክር፡ የአሾህ አጥር
 የቂል ብትር፡ ሆድ ይቀትር፡ የቂስ ነጋዴ፡ ይመስላል

ወንበዴ። የቀና ቢታጣ፡ ይመለመላል ጉበጣ
የቂጣ እንደሁ ይጠፋል፡ የጣርገዝ እንደሁ ይገፋል
የቂስ ሞገደኛ፡ የሴት ብትረኛ፡ አያድርስ ከኛ
የቅማል ስደት፡ ከራስ ወርዶ ካንገት
የቆመ ሌባ፡ የተቀመጠውን ይቀባ
የቆቅ ለማዳ፡ የካይላ እንግዳ፡ ወደ ቤት ሲሉት ወደ ሚዳ
የቆጡን አውርድ ብላ፡ የብብቷን (ጥላ)
የበላችው ያገሳታል፡ በላይ በላዩ ያጉርጣታል
የበቅሎ ክብድ፡ የሐርገመድ (አለኝ ይላል አማጭ ለልማዱ)
የበደለ ይካስ፡ የወለደ ይላስ። የበረታ ከራሱ፡ የሰነፈ ከዋሱ
የበሶ አቀማግዳ ተፈትቶ፡ የተሸከሚው አፍ ነጥቶ
የበላ ዳኛ፡ የወጋ መጋኛ። የበላው አብላላው
የበላን ሆድ ያውቃል፡ የወጋን ክንድ ያውቃል
የበሬ ዳተኛ፡ በማኸል ይተኛ። የበሬ ቀንዳ፡ የወይሬ ግንዱ
የበሬ ዶሰኛ፡ የሴት ምላሰኛ፡ አያድርስ ወደኛ
የበሬ ሆዳም፡ ቢታረድም (ቢሞትም) አይገባም
የበረደውን አሙቆ፡ የረጠበውን አድርቆ
የበቅሎ ዕቃ፡ እየራሱ አለቃ። የቡና ቀዝቃዛ፡ የሹም ፈዛዛ
የበለገ ኃይለ ቃል፡ እንደ ሽመል ይወቃል
የበለገ ነፋሱ፡ እንዲያው ነው በከንቱ
የበለገ ባለሟል፡ ከፍ አትለዩኝ ይላል
የበለገ ልጅ ከመብል ይደፍር፡ ከነገር ያፍር
የበለገ ልጅ መንገድ ይፈጃል፡ ከነገር ይጃጃል
የበለገ ልጅ እያደረ ይጋጃል፡ የጨዋ ልጅ እያደረ ይበጃል
የበልቴት ወብራ፡ የክረምት ብራ፡ (ወብራ መቀናጣት)

የባለ ሥር፡ ምላሱ አሥር። የባል ደግነቱ፡ በትናገር ሚስቱ
የባርያ ንጉሥ፡ ደሀና ሥጋ ቢያሳዩት ዓይኑ ወደ ፈርስ
የባዕድ ሞኝ፡ ከዘመድህ እኩል አርገኝ፡ የዘመድ ሞኝ፡
ከልጅህ እኩል አርገኝ። የቤት ቀጋ፡ የውጭ አልጋ
የብረት ቆሎ፡ የደንጊያ ገፍሮ
የተማረ፡ ክብሩን መረመረ። የተከፋ፡ ተደፋ
የተመሰከረ ይፈረዳል፡ የሰባ ይታረዳል
የተፈተለ ከሁለት፡ የተታታ ከሦስት
የተኛውን አንበሳ፡ አስነሳችው ላም ልሳ ልሳ
የተናካሽ ውሻ፡ የጅብ መቋደሻ። የተቀማጭ፡ ምላሱ ምላጭ
የተጠማ ከፈሳሽ፡ የተጠቃ ከነጋሽ
የተላጠ እንጨት ዳግም አይላጥም፡ ሰው አለ አንድ ጊዜ
አይበለጥም። የተጣፈ ይወሳል፡ ያልተጻፈ ይረሳል
የተፈጠመ ያርፋል፡ የተኛ ያከርፋል
የተጠረጠሩበት፡ ደንጊያ ይጥሉበት
የተናገሩት ኪጠፋ፡ የወለዱት ይጥፋ
የተረገዝ በሆድ፡ የታዘለ በለምድ
የተሳለ ብረት፡ አንገትን ከደረት፡ ሥጋን ከጅማት (ይለያል)
የተራበ ከባቂላ፡ የተበደለ ከሰቀላ
የተታታ ገመዴ፡ የተቆፈረ ጉድጓዴ
የተቆለፈ ወርቅ፡ ያልተቆለፈ ጨርቅ
የተመረጠ እንጨት ለታቦት፡ የተመረጠ ሰው ለሹመት
የተመኘነው፡ አገኘነው። የተዘጋ ተጠበቀ፡ ያልተዘጋ ተሰረቀ
የተፈጠመ አይናገር፡ አንካሳ አይሻገር
የተሾመ ወደ ግምጃ፡ የተሻረ ወደ ሙጃ

የተገዛተች ነፍስ፡ የተለገመች ፈረስ
 የታናሽ ልጅ አሳናሽ፡ የዘንጋዳ ወጥ አህል አባላሽ
 የትሕትና ብትር ያስመታል፡ የትሕትና መግት ያስረታል
 የትም ፍጭው፡ ዳጤቱን አምጭው
 የነብር ልጅ አይታቀፍ፡ የጨዋ ልጅ አይነቀፍ
 የነብር ዓይን ወደ ፍየል፡ የፍየል ዓይን ወደ ቅጠል
 የነብር ጅራት አይዙም፡ ከያዙም አይለቁም
 የነገሩ ሁነኛ፡ የጦሩ አርበኛ፡ የነገር ወጡ፡ መደመጡ
 የነገር ጣዕም በጀሮ፡ የአህል ጣዕም በጉሮሮ
 የነገር ጣዕሙ ዝግታ፡ ያዋቂ ጣዕሙ ዝምታ
 የነገሩትን የማይረሳ፡ የለመኑትን የማይነሣ፡ እግዜርን
 አትርሳ፡ የነፍስ ገዳይ ምልክቱ፡ ደም በጣቱ
 የናት ልመና ሬት አያስመልስ፡ አንገት አያስቀልስ፡
 ሲሆን በውድ፡ አለዚያ በግድ፡
 የናት ሆድ ዝንጉርጉር፡ እንደ ነብር ጠጉር
 የናት ልጅ የሌለው አይሰላ፡ ጀሮ የሌለው ምንገት አይፍላ
 የኔ ነው የማይል የሞተ፡ የራሱን የማይተው የሞተ
 የኔ ነህ በለኝ፡ ደስ እንዲለኝ፡ የንጉሥ ቃል፡ ልዩ ይበቃል
 የንጉሥ ግምቡን፡ የብልህ ልቡን
 የንጉሥ እድር፡ እናት አያስቀብር፡ የንጉሥ ቃል አጠረ
 ብለው አያስረዝሙት፡ ረዘመ ብለው አያሳጥሩት
 የንጉሥ ሞት፡ የዐሐይ ዕርበት፡ የንፋግ ገንዘብ በለጋስ
 እጅ ይናኛል፡ የጠላት ገንዘብ በወዳጅ እጅ ይገኛል
 የንጉሥ አሽከር ስሙ ወርቅ፡ ልብሱ ጨርቅ
 የንጉሥ እንግዳ፡ አያድርም ምድረ በዳ

የንጅራ እናት፡ ምን አጠናከ እንደ ነጥግት?
 የአሽከኮ ዳቦ ለመስበኪያ፡ ቀጭን ሸማ ለማረግረጊያ
 የአርበኛ ልጅ ይወጋል፡ የአሮጌ ልጅ ያወጋል
 የአውሬ፡ ሥጋ ለወሬ፡ የአልኮል ፍቅር፡ እስከ መቃብር
 የአቡነ ዘበሰማያት ጦር፡ ሲወጋ እንጂ አይታይም ሲወረ
 ጦር፡ የዘረ ምን ያመጣ፡ ፌራና ፈንጣጣ
 የአገው ልብ ፱ኝ፡ ቋቱን አኑሮ ልዩን ሰጠኝ
 የአይጥ ጣረሞትዋ፡ የድመት ጨዋታዋ
 የአህያ ፍሬዳ፡ የአባብ ለማዳ (የለም)
 የአፍ ብልሃት ጌትነት፡ የእጅ ብልሃት ባርነት
 የአፍ ዘመድ፡ ከገበያም አይገድ፡ የአተር ክምር፡ የጢ
 ሰኛ ክብር፡ የአይጥ እርጉዚ፡ የድመት ወዚ
 የአንበሳ ገራም፡ ይውላል ከላም
 የእንጦጦ መምር አይናገር፡ ቢናገር በመት፡ ያውም እሬት
 የክፉ ሰው ፈስ፡ ዓይን ያፈስ፡ የአህያ ባል፡ ከጅብ አያስጥል
 የዕብድ ገላጋይ፡ ጎራዴ አቀባይ
 የአረፋውን፡ ሲሏት የጀጅባውን
 የአህል ጌታ ፈርዛዛ፡ የወርቅ ጌታ ቀበዝባዛ
 የአንጨት ክፉ አባሎ፡ የዳኛ ክፉ መድሎ
 የአህል ጣዕም በጉሮሮ፡ የነገር ጣዕም በጀሮ
 የአህት ልጅ፡ በይወልዱትም ልጅ፡ የአረኛ፡ ፈሰ መርዘኛ
 የዕውር አስተናባሬ፡ የድውይ አጋፋሬ
 የዕብድ አሞራ፡ ሲላ ደንገጠራ
 የዕቡይ ልጅ ወዳቂ፡ የዘማ ልጅ ሳቂ
 የዕብድ ቅል፡ ማንጠልጠያው ክር (ፈትል)

የከተማ ዳንዴ፡ የበረካ ወንበዴ
 የከረረ ይበጠሳል፡ የተበደለ ይካሳል (የበደለ ይወቀሳል)
 የካህን አፋር፡ ያህያ ፅውር የሴት ደፋር፡ (አይረቡም)
 የወለደ ይልሳል፡ (ይላስ) የበደለ ይክሳል (ይክስ)
 የወለደውን ቢስሙለት፡ ያቀረበውን ቢበሉለት፡ (ደስ ይለ
 ጥል = የወንድ አጭር ዝንጀሮ፡ የሴት አጭር ወይዘሮ
 የወታደር ፈዛዛ፡ የናት ነዝናዝ፡ የሴት ቀበዝበዛ)አይረቡም)
 የወይን ዘለላ፡ ጋን ይመላ፡ የሥንዴ ዛላ፡ እፍኝ ይመላ
 የወደድኸው ቁጣ፡ ሰተት ብሎ ወጣ
 የወደዱትን ቢያጡ፡ የጠሉትን ይቀላውጡ
 የወጋ ቢረሳ፡ የተወጋ አይረሳ (ሳም)
 የወደቀን አንሣ፡ የሞተን አትርሳ
 የወላጅ ሆድ ቀጥቀጥ፡ የልጅ ሆድ ቀጥ
 የወልፌንድ ስልቻ ጤፍ ይቋጥራል፡ በቁላን ያፈሳል
 የወጣ ሰው አንዱን ጥሎ፡ አንዱን አንጠልጥሎ
 የወጋ መጋኛ፡ መቅቡጥ የለመደ ዳኛ (መቅቡጥ ጉቦ)
 የዋርካ ልጅ ሳንቃ፡ ያለቃ ልጅ አለቃ
 የዋስ ተሟጋች፡ የድውይ ፈትፋች = የዋጋ ብልጥ፡ ልብ
 ይግጥ፡ የልጅ ብልጥ፡ እየቀደም ይውጥ
 የዋስ ወንድም አይታገት፡ የአባያ ወንድም አይጉተት
 የውሻ ትሕትና፡ የካህን ፅብድና፡ መቼ ይጋጠምና
 የዎፍ ወንዱን፡ የሰው ሆዱን የሚያውቅ የለም
 የዘመድ ጥል፡ የጎመን (የሥጋ) ትል
 የዘመድ ቁስ፡ እየፈታ ያለቅስ፤ (የዘመኑ ወሬ ይቀዳል በቦሬ)
 የዘመኑ ሰው ምላሱ መንታ፡ ጃዱ ለፍቅር ጃዱ ለሐሚታ

የዘነጋ ተወጋ፡ ያወቀ ተጠነቀቀ
 የዘፋኝ እጅ ከመሰንቆ፡ የሰከራም እጅ ከብርጭቆ
 የዝሆን ክሳት፡ የባለ ጸጋ ድህነት (አይታወቅም)
 የዝምብ ተባቱ፡ የ — ጭምቱ ሳይታወቁ ሞቱ
 የዝንጀሮ ንጉሥ፡ እሱው ይከምር፡ እሱው ያፈርስ
 የየጁ ቁስ ቅኔው ቢጎድልበት፡ ቀረርቶ አለበት
 የደገመ፡ ተረገመ = የደንቆሮ ልቅሶ፡ መልሶ መልሶ
 የደፋት ሬሳ፡ የጠበሱት ዓሣ =
 የደንጊያ መቀመጥና የበዕድ ፍቅር፡ እያደር ይቆረቀር
 የዳጉሳ እንጌራ በትኩሱ፡ የበዕድ ፍቅር በአዲሱ
 የዲንጋይ ልብ፡ የኩብት ግምብ (የለም)
 የዳኛ ጅል ያማታል፡ አባይ ምስክር ያስረታል
 የድመት ማንቀላፋት፡ አይጠኝን ለማጥፋት
 የጅብ ችኩል ቀንድ ይነክሳል፡ ያይጥ ችኩል የድመትን
 አፍ ይልሳል = የገንዘብ አርጌ፡ ያባት ባለጌ (የለውም)
 የጅብ ገበሬ የዝንጀሮ ጎልጓይ፡ ሁሉም በየበኩሉ እበላ
 እበላ ባይ = የዝ ጌታ፡ አግርን ይዞ ይመታ
 የጋራ እርሻ፡ የፍቅር መጨረሻ
 የጋላ ወዳጅ፡ የማጭድ ቀዳጅ = የጋራ፡ ወንጋራ
 የጌታውን አመክከት፡ ሎሌው ይመልከት
 የግፍ ግፍ፡ በእንቅርት ላይ ጀሮ ደግፍ
 የጎበዝ ልቡ ከደረቱ፡ የፈሪ ልቡ ከፊቱ
 የጎበዝ ድዳ፡ በመቱ ምድረ በዳ
 የጎበዝ ሹም፡ የጎንደር ጉም፡ አገር ይደረግም
 የጎረቤት ሌባ ቢያውቁት ይስቃል፡ ባያውቁት ያስጋል

የጠረጠረ፡ ቤተን አጠረ፡ የጠሩት እንግዳ፡ እራቱ ፍሪዳ
የጠገብ ፅውር፡ ዘንገን ይወረውር

የጠላ ክፋቱ አለመገኘቱ፡ የልጅ ክፋቱ አለመስማቱ
የጠጅ ቤት አዛዥ፡ አተላ አጋዥ

የጧት መጠጥ ለፅዳ፡ የጧት ምግብ ለአገዳ፡ የማታ ምግብ

ለእንግዳ፡ የጣመው ቀለጠመው፡ የጦም ቆሎ የባል ደሮ
የጦጣ ብልጣ-ብልጥ፡ የዝንጀሮ ቅልጣ-ቅልጥ

የጦጣ ዘር አቀባይ፡ የዝንጀሮ ጉልጓይ

የጦጣ ልጅ በዛፍ፡ የመናፍቅ ልጅ በመጸፍ (አይቻለም)

የጥር በልግ፡ የብር ዘንግ፡ የጥቅምት እርሻ፡ የባት ውርሻ

የጨው ገደል ሲናድ፡ በልህ ያለቀሳል፡ ሞኝ ይልሳል

የጨረቃ ሃያጅ፡ የምስክር ፈረጅ

የጨነቀው ይዋጋል፡ ያልደረሰበት ያወጋል

የጨለማ አፍጣጭ፡ የፅውር ገልጣጭ

የፈረሰኛ ጥለት ለባሽ፡ የሴት ትምባህ ቀማሽ

የፈሩት ይፈርሳል፡ የጠሉት ይወርሳል

የፈቷት ሚስት፡ ያጠቡት ወጭት፡ የወጡበት ቤት

(ከ ፍቸው)፡ የፈሰሰ አይታረስ፡ የሞተ አይመለስ
የፈት ከብት፡ የኔጅ ወረት፡ ያለ ባለ ቤቱ፡ አይነድም እሳቱ

የፋቂ ልጅ ሰነፍ አንዱን ሳይፍቅ፡ አንዱን ይዘፍቅ

የፍየል ጅሬት ከብርድ አያድን፡ አፍረትን አይከድን

ያህያ ሥጋ ውርደተኛ፡ አልጋላይ ቢያኖሩት እመሬት ይተኛ

ያህያ ልጅ ጥሎ ይረግጣል፡ የፈረሰ ልጅ ጥሎ ይደንግጣል

ያህያ ጀለፋ መስክ ያጠፋ፡ የሹም ዘፋፋ አገር ያጠፋ

ያለ ሥራ መብል፡ ያለ ዳኛ ውል (አይቻልም)

ያለ ዘመድ ነግሦ፡ ያለ እቡን ቀስሶ

ያለው ይምዘዝ፡ የሌለው ይፍዘዝ

ያለ ስፍራው የተሰበረ፡ ሲጠግኑት አስቸገረ

ያለ ሥራ፡ አይበላ እንጀራ፡ አለ ባለ ቆጥ አይሠራ

ያለ መከራ፡ አይገኝም እንጀራ

ያለ ሬቱ አይቆርስ፡ ያለ ቤቱ አይወርስ

ያለ አቻ ጋብቻ፡ ቆይ ብቻ ቆይ ብቻ

ያላባቱ ቢዘቀሩን፡ አባከኖ ያባከን

ያልተረታ አይረታ፡ ያልጠገብ አይማታ

ያልወለዱ ሁሉ፡ ጊደሮች ይባላሉ

ያልተገራ ፈረስ፡ ይጥላል በደንደስ

ያልበላ ዳኛ አያሟግት፡ ያልጠጣ እንግዳ አያጫውት

ያል በሉት ፅዳ፡ ያልጠሩት እንግዳ

ያልተሾመ አያዝ፡ ያልቀሰሰ አይናዝዝ

ያልሰጡት ተቀባይ፡ ያልጠሩት አቤት ባይ

ያልተቀጣልጅ፡ ያልታጠብ እጅ፡ ያልወለደ፡ አጋድሞ አረደ

ያልዘራሁት በቀለብኝ፡ ዳብ ያልኩት ቅል ሆነብኝ

ያልወለድኩት ልጅ እባ አባ ቢለኝ፡ አፌ ዳባ ዳባ አለኝ

ያልገደለ ዘማች፡ ያልወለደ አማች

ያልጠረጠረ፡ ተመነጠረ፡ የዘገነ አዘነ፡ ያልዘገነም አዘነ

ያልተማረ አይጸድቅ፡ ያልተወቀረ አያደቅ

ያመንኩት ፈረስ፡ ጣለኝ ከደንደስ

ያሳደግውት ውሻ ነከሰኝ፡ ያነደድኩት እሳት ጠባሰኝ

ያማከሩት ዳኛ ያግዛል፡ የመተሩበት እጅ ይወዛል

ያምራል ብሎ ይሸልሟል፡ ያውቃል ብሎ ይሾሟል

ያምናውን ዘንድ፡ የአዋጁን በጀር
ያምራል ብለው ከተናገሩት፡ ይከፋል ብለው ያስቀሩት
ያስረ ይፈታል፡ የሰጠ ይረታል
ያረጀን ሹም ገባር ይከሰዋል፡ ያረጀን ጅብ አህያ ይልሰዋል
ያበደች ጋለሞታ፡ እናቷን ትመታ
ያበደ ለኑሮው፡ የፈረደ ለጉሮሮው
ያባት ሞቱን አይወዱ፡ ረጀቱን አይሰዱ
ያባ ሆይ መቋሚያ ላዩ ባላ፡ ታቺ ዱላ
ያባት ያኖራል፡ የባዕድ ያናግራል
ያባቱን ያገኘ ሕይወቱ፡ ያባቱን ያጣ ሞቱ
ያንበሳ ማላጅ ጋማ ይዘ፡ ጅብን መውጋት አህያን ተጎ

ዝጉዝ ። ያብዬን እከክ፡ ወደምዬ ለከክ
ያንተን የሚመስል፡ የኔም አለኝ ቀሰል
ያንጉርጓሪ ጉልበት፡ የተራጋጭ ወተት
ያንድ እርሻ እሸት፡ ያንድ ላም ወተት
ያወቀ ተጠነቀቀ፡ ያላወቀ ተነጠቀ
ያንድ ቀን ስሕተት፡ ለዘላለም ዕውቀት (ነው)
ያውሬ፡ ሥጋ ለወሬ ። ያዩትን ሊወሩ፡ ዓይናቸው ታወሩ
ያየ ቢሄድ የሰማ ይመጣል፡ የወጣ ቢገባ የገባ ይወጣል
ያይጦች ዝላይ፡ ለነአቶ ውሮ ሲሳይ
ያደረገችውን ታስታውቅ፡ ከደረቷ ትታጠቅ
ያደፈውን በአንድ፡ የጉለደፈውን በሞረድ
ያዳኝ ውሻ ጠጉር ባፉ፡ ብትር ትርፉ
ያገርህ ልጅ ብታገባት ሚስትህ፡ ብትፈታት እትህ
ያገር አድር፡ ለንጉሥ ያስቸግር ። ያገር አድር፡ ጦም ያሳ

ድር ። ያገር ልጅ፡ የማር ልጅ
ያገኘ ከራሱ፡ ያጣ ከዋሱ ። ያጥንት ፍላጭ፡ የሥጋ ቀራጭ
ያገር ልጅ በምን ይማታል? በኩበት፡ ያ እንዳይሄድ ያ
እንዳይሞት ። ያፍ አማኝ፡ አደረገኝ ለማኝ
ይሆናል ብዬ ጎሽ ጠመድኩ፡ የማይሆን ቢሆን ፈትቼ
ሰደድኩ ። ይህ ሁሉ ጠባሳ፡ ባንቺ የተነሣ
ይሉኝታ፡ የራስ ዓሊን ቤት የፈታ
ይቅር ስለ እግዚአብሔር ወድቆ አይሰበር፡ ሞቶ አይቀበር
ይሰጡኛል ብሎ ከሰጠ፡ ቆጥቦ የበላ በለጠ
ይወዷል ከሆድ፡ ይታጠቧል ከክንድ
ይብራና ይብራ፡ ተጣሉ በሰው ሽምብራ
ይደንቃል ይገርማል፡ አህያ ከጅብ ጋር ይከርማል?
ይጥሉህ አትጥላቸው፡ ይበድሉህ አትበድላቸው
ይጠላኝ ይመስል ይመታኛል፡ ይወደኝ ይመስል ይስመኛል
ይወደዋል ካሉ ይመክሯል፡ ይወልደዋል ካሉ ይመስሏል

ስድ ምሳሌ

የሆድ ነገር፡ ሆድ ይቆርጣል ። የሆድ ምቀኛው አፍ ነው
የልመና እንጀራ ምን ጊዜም ከልመና አያወጣም
የልጅ ነገር ጥሬ በገል ። የልቡን አድራጊ አይናደድም
የላክ እንደ አፉ፡ ያከከ እንደ እጁ አይሆንለትም
የመከራንን ልጅ ኃዘን ቢነግሩት አደን
የመከራ ልጅ ሁሉ ጊዜ መከራ መስሎ ይታያል
የሙት ቀናተኛ፡ ሚስቱን አደራ ይላል
የሚያልፍ ቀን የማያልፈውን ስም ያወርሳል

የሚያድግ ዛፍ በቀጥቋጠው ያስታውቃል
የሚሸሹበት አምባ፡ ሲሸሽ ተገኘ
የሚያስፈራውን ለሚነግርህ የሚያስቀዝነውን ንገረው
የሚከርምም የማይከርምም አንድነት ዝናም ይለምናል
የሚዳቋ ብዛት ለነ አቶ ውሻ ሠርግ ነው
የምትነቃነቅ ግንድና የምትስቅ ሴት ልብ ሩቅ ነው
የማይተማመኑ ባልንጀሮች እየወገዙ ይማማላሉ
የማይቻል ጠላት ስለ ወዳጅ ይቆጠራል
የማያፍር እንግዳ ባለቤቱን ይጋብዛል
የማያስተኛ ነግረውህ ተኝተው ያድራሉ
የማይድን በሽተኛ የበጋ እሸት አምጦልኝ ይላል
የማይመለስ ማር ሹመኛ ይበደረዋል
የማይበላ የለም፡ የማይጠግብ ባስ
የማትሰማው ስድብ ከቀረርቶ ይቆጠራል
የማታርፍ ጣት አር ጠንቀላ ወጣች
የማይመቱት ልጅ ሲቈጡት ያለቅሳል
የምትከብን ነፍስ ጐረቤት ያውቃታል
የምጣዱ አያለ፡ የአንቅቡ ተንጣጣ
የምትጠላውን የምትወደውን ሰጥተህ ሸኘው
የምትጠላው ሰው ፈሱ አሆዱ ውስጥ ሳለ ይሸታል
የምትጠባ ጥጃ አትሙኸም። የማይደርሱበትን አያኩም
የሞተ ልጅ አንገቱ ረዢም። የሞኝን ጥርስ ብርድ ፈጀው
የሰው ቤት ሲቃጠል ቋያ ይመስላል
የሰው እረኛ ጥቁር ነው። የሸንጎ ዓይን ጉልበትን ይሰብራል
የሰይጣንን አመጣጥ የማያውቅ አይመንኩስ

የሰው ፊት የማያፍር በቅሎ አይቀመጥ
የሰው ልጅ ከማሳደግ የውሻ ልጅ ማሳደግ
የሰው አገር ዝናምና የንጀራ አባት አይምታህ
የሴት ቀበጥ የበቅሎ መድን ለመሆን ገበያ ወጣች
የቀባጣሪ አፉ ጠማማ ነው። የተናቀ ሰፈር ባህያ ይወረራል
የቀበሮ ባሕታዊ ከበንች ማኸል ገብቶ ይጸልያል
የቆጡን አወርድ ብላ የብብቷን ጣለች
የብልጥ ዓይን ቶሎ ያለቅሳል። የታመመውን ሙት ጠየቀው
የተላጠ እንጨት ሁለተኛ አይላጥም
የተነቃነቀ ጥርስ ሳይወልቅ አይቀርም
የባለፔ ሃይማኖት ከጅማት ይከራል
የተጠገነ እጅ እንደ ቀድሞው አይሆንም
የቸኩለ አፍስሶ ለቀመ። የቸገረው ዳጌት ከነፋስ ይጠጋል
የተመታ ዳነ ደም የተፈናጠቀበት ሞተ
የታለህ ያላሉት እዚህ አለሁ ይላል
የተቀመጡ ማዕርግና ልጃገረድ የሚሆኑት አያጡም
የታነቀ የልቡን ይናገራል ግን የሚያምነው የለም
የናት ልጅ ሲጣላ እውነት ይመስላል
የናት ሞትና የደንጊያ መቀመጥ እያደረ ይቆርቀራል
የአሥር እናት ጅብ በላት። የክፉ ሰው ተገዝር ያቅራል
የአዳኝ ውሻ መነጽሩ ከአፍጫንው ነው
የአጭር ነፈሱ፡ የሴት ስካር አይታይም
የአንበሳ ልጅ ሲሞት ቀበር፡ አንበሳ ሲሞት እቤትህ ሞል
የአንሸኩሽኩታ ግቢ ለፍች ያስቸግራል
የእስክ መድኃኒቱ አለመቅረብ፡ አለመቀረብ ነው

የእውነት ዘንግ ትመነምናለች እንጂ አትሰበርም
የዕንጨት ምንቸት ራሱ አይድን ሌላውን አያድን
የዕሬትን ምሬት ያልቀመሰ፡ የማርን ጣዕም አያውቅም
የክረምት ጥማትና የመከር ጊዜ ራብ አለባለ ቤቱ የሚያ

ውቀው የለም ። የደላው ውሻ፡ ማር ይቀላውጣል
የደንቆሮ ዘፈኑ ያው አንድ ብቻ ነው
የጅብ ችኩል፡ ቀንድ ይነክሳል
የገማ ሰው ከሰው አይሸኽም፡ ሰው ከሱ ይሸከል እንጂ
የገበያ ግርግር፡ ለቀጣሬ ይመቻል

የጉብዝ ልብ ከደረቱ ነው። የጉልበት ግማሹ አፍ ነው
የንጉንቸር ልጅ፡ መሄድ ሳታውቅ መዝለል
የጠገበ ሰው፡ የተራብ ያለ አይመስለውም
የጠገበ እንግዳ ሳይተች አይወጣም
የጠገበች ደሮ፡ ከነጭልፊት ማኅበር ትገባ
የጢስና የልጅ መውጫ አይታወቅም
የጨዋ ልጅና ቅል ተሰባሪ ነው፡
የጫማ ጠጠርና የእንጀራ ልጅ፡ እያደረ መቆርቆሩ አይቀ
ርም ። የፉክክር ቤት፡ ሳይዘጋ ያድራል
የፊት ምስጋና፡ ለኋላ ሐሚት ያስቸግራል
ያልተገለበጠ ያርራል ። ያለ ይበዛል አለ ወፍጮ
ያለ የሚኖር ይመስላል፡ የሞተ ያልነበረ ይመስላል
ያላዩት አገር አይናፈቅም፡ ያላዩት ነገር ክፉ አይደለም

መልካምም አይደለም ። ያኖሩት እንቅርት ያገለግላል
ያልታደለ ከንፈር ሳይሳም ያረኛል
ያልተነካ ግልግል ያውቃል፡ (ያልደረሰበት)
ያልታየ እንጂ ያልተሰማ፡ ያልተደረገ እንጂ ያልተበለ ነገር
የለም ። ያልወለደ አንጀት ጨካኝ ነው
ያልሰማ ጀሮ፡ ከጉረቤት ያጣላል
ያልዘራውን የሚበላ ዝንጀሮ ነው
ያልሞተና ያልተኛ ብዙ ይሰማል
ያብሮ አደግ ልብ በቁና ይሰፈራል
ያላሰብከው አግኝ፡ መርገምም ምርቃም አይደል
ያበትህና የናትህ ወገኖች ሲጣሉ ጥግህን ያዝ
ያንዱ ቤት ካልጠፋ፡ ያንዱ ቤት አይለማም
ያናጢ ልጅ ጅብ በላው፡ የላጭ ልጅ ቅማል ፈጀው
ያኩራፊ፡ ምሳው የነበረ እራት ይሆነዋል
ያዛቆነ ሰይጣን ሳያቀሸ አይቀርም
ያየ ላውራ ቢል፡ ያልሰማ አወራ
ያገባሽ ይፈታሻል፡ ወዮለት ለወለደሽ
ያገርን ስርዶ ያገር በሬ ያወጣዋል
ያገርህ ዱር ፍራትን ያስወግዳል እንጂ ከሞት አያድንም
ያንኑት ደንጊያ፡ ተመልሶ ራስን ይመታል
ይሉኝ አይል ጸሐፊ ከሙሴ ይገድፋል
ይሉኝታና መጠቀም፡ አንድነት አይገኙም
ይሉኝ አይል ውሽማ፡ ዶሮ ሲጮህ ይማለላል
ይመታሉ የሚጠሉ ይመስል፡ ይስማሉ የሚወዱ ይመስል
ይማሩኝ እያልክ ከምትታማበት አትገኝ

ይስበረኝ ይስንጥረኝ የሚሉ፡ የሰውን ልብ ሊሰብሩ
ደልድል፡ ዕድልህ እንዳይገቡድል

ደ-ዱ-ዲ-ዳ-ድ-ዶ-ጀ-ጅ

ደኃና ሹም ተሟግቶ፡ ደንጊያና ቅል ተማትቶ፡ የማይሆን

ነው ከቶ። ደኃ በአመዱ፡ ንጉሥ በዘውዱ

ደኃ ካልዘረ፡ ዶሮ ካልጫረ፡ (ማን ያበላው ነበረ)

ደኃን ካስለቀሱ፡ በሥላሴ ዘንድ ይወቀሱ

ደሃ ተበድሎ፡ ማሩኝ ይላል ቶሎ

ደመናን የጨበጠ፡ ሰማይን የደጠጠ (የለም)

ደሞዙ ሥንዴ፡ ሥራው የምን ግዴ

ደመወዝ ያጣ ሎሌ፡ ይከበልላል በሐምሌ

ደረስሁ ልጅ፡ ረላሁ ጠጅ

ደረቴን ሲያመኝ፡ እግሪን አገመኝ

ዶሮ በልቶ ከብስና፡ ጐመን በልቶ በጤና

ደስታና መክራ፡ ቀኝና ግራ (ናቸው)

ደብተራ፡ የዘኬ ጐተራ፡ ዘኬውን ሲቈጥር፡ አነቀው ነብር

ደንጊያን ለረገጠ ፍለጋ የለው፡ ውኃን ለጠጣ ሽታ የለው

ደወል ላንበሳ በማረለት፡ ታድያ ማን ይሰርለት

ደግ ነገር፡ ሳያልቅ ክፉ መናገር

ዱባና ቅል አብሮ ይበቅል፡ አበላሉ እየቅል

ዱባ በገሩ፡ ጋን ያህላል አሉ

ዲንጋይ ላይ ተቀማጭ፡ የበለጸ ተለጣጭ

ዲያቆን ከዘረነ፡ ፍየል ከቀዘነ (መዳኛም የለው)

ዳባ ራሱ፡ ስለት ድጉሱ። ዳባ በገና፡ ቡና በጀቦና

ዳባ ሲበሉ ልብ ልቡን፡ ዳገት ሲወጡ ጥግ-ጥጉን

ዳባ ያለ ቅርፊት፡ ጠላ ያለ ምርጊት

ዳኛ ሳለ ተናገር፡ ወሃ ሲጠራ ተሻገር

ዳኛ ይመረምራል፡ ጣዝማ ይሰረከራል

ዳኛ ቢያጋድል በዳኛ፡ አህያ ቢያጋድል በመጫኛ

ዳኛ ምን ያደላ፡ ከተረታው ሊበላ

ዳኛን ቢንቁ፡ የተያዘ እህልን ይወቁ

ዳገት እርሟ፡ ሚዳ ወንድሟ

ዳኞች ከመረመሩ፡ ይናገራል ምድሩ (ይገኛል ነገሩ)

ዳኛ የወል፡ ምሶሶ የማኸል። ዳኛ ያደላበት፡ እሳት የበላበት

ዳኛ ያረሰሱለት፡ ፈረስ የከሰከሱለት

ዳኛ የፈረደው፡ ስለት የቀደደው

ድኃ ሲቆጣ ከንፈሩ ያብጣል፡ መንገዱን ያወልጣል

ድኃና እመቤት፡ እልፍኝና ማድ ቤት

ድል በመታደል፡ ሙያ በመጋደል

ድመት መንኮሳ፡ አመሷን አትረሳ

ድሬቶ ከነ ቅማሉ፡ መጥፎ ሰው ከነ አመሉ፡ ወድያ በሉ

ድካ ያልፍልኛል ይላል፡ ጌታ ቀኑን ይቈጥራል

ድካ ውኃውን ጠጥቶ እሳቱን ይሞቃል፡ ሃብታም ስለገን

ዘቡ ይጨነቃል። ድንኳን ገልጦ፡ ዙፋኑን ረገጦ

ድካ ተበድሎ ራሱ ይታረቃል፡ ሃብታም በድሎ ተመልሶ

ይስቃል። ድር ቢያብር፡ አንበሳን ያስር

ዶሮ ከጋጥ፡ በሬ ከቆጥ። ዶሮና ቀበሮ፡ ተገናኝተው ከጓሮ

ዶሮ ከጮኸ የለም ሌት፡ ከቡሄ ወድያ የለም ከረምት

ዶሮ ከጮኸ ሌሊት የለም፡ ከደብረ ታቦር ወድያ ከረምት

የለም ። ዶሮ ሲሉ ሰምታ፡ ሞተች እጣስ ገብታ
ዶሮን ሲደልሏት፡ በመጫኛ ጣሏት።
ዶሮ ጭራጭራ፡ አወጣች ማረኛዋን ካራ

ስድ ምሳሌ

ደም ተበክለህ፡ ዝምብን አትጥላ ። ደወል እንደጣቱ
ትጮሃለች ። ደጃቸውን ከፍተው፡ ሰውን ሌባ ይላሉ
ዱጨት በመድ ይስቃል ። ዱላ ይዞ ሌባን መጠየቅ
ደፋርና ጭስ መውጫ አያጣም
ድሃ በሕልሙ ቅቤ ባይጠጣ፡ እከክ በረጀው
ድምቡጥ እንደ አቅሟ በብዕር ትታገማለች
ድምሶና ቀንጫ በዶ ቤት ይወዳል
ዶሮ ብትታመም፡ በግ አረዳላት
ዶሮ በልጅዋ አንጀት ትጫወታለች ። ዶሮ በጋን
ዶሮ እቤት ውላ ዝናም ትመታለች

* * *

ጀምሮ የማይፈጽም፡ ፈጭቶ የማያልም
ጀግና የሚታወሰው፡ ወይም ከሞተ ወይም ከተለየ በኋላ
ነው ። ጀማሪ ይጥፋ፡ ሰካራም ይትፋ
ጅራቷ፡ ታደርሰኝ ከናቷ ። ጅብን ሊወጉ ከአህያ ይጠጉ
ጅብ እንዳገፋ ይጮሃል፡ የደላው ሙቅ ያኝሃል
ጅብ ታኩተኩተ፡ ሰው ከተከተተ
ጅራፍ እርሱው ይገርፍ፡ እርሱው ይለፈልፍ
ጅራፍ መትቶ ያለቅሳል፡ በለጸጋ በድሎ ተመልሶ ይወቅሳል
ጅራትና ሐሜት በስተ ኋላ ነው ። ጅብ ከሄደ ውሻ ጮኸ

ጅብ እንደ ጉልበቱ ልብ የለውም
ጅብና እህል ሳይታወቁ ይኖራሉ
ጅብ ከባላህ፡ ጅቡን በልተህ ተቀደስ
ጀሮ በላ፡ ሆድ ጦሙን አደረ
ጀሮ የቀድሞዎቹ እኩያ ነው ።

ገ - ጉ - ጊ - ጋ - ጌ - ግ - ጎ - ጉ

ገበሬ አክባሪውን፡ ባለጌ መካሪውን፡ (ይጠላል)
ገበሬ አቆጣጥረኝ፡ ወታደር አወራውረኝ
ገበጣ ላዋቂ፡ ወሬ ለጠያቂ፡ ዋዛ ፈዛዛ ለሳቂ
ገባር፡ ያህያ ግምባር ። ገባ - ወጣ፡ ነገር ያመጣ
ገብሱ የሚደርሰው ለፍልሰታ፡ እኔ የምሞተው ዛሬ ማታ
ገርና ልል፡ ሙዳይና አገልግል ። ገበሬ በንጉሥ፡ መበለት
በቁስ ። ገንዘብ ካለ፡ በሰማይ መንገድ አለ
ገንዘብ ከእጅ ከወጣ፡ ይመጣል ይዞ ጣጣ
ገንዘብ ያልያዘ መንገደኛ፡ አይፈራም ቀማኛ
ገንዘብ የጠፋበት፡ ብዙ ኃጢአት አለበት
ገንዘቤ አትውጪ ከቤቴ፡ ታጣይኛለኸ ከጎረቤቴ
ገዝቶ የማይቆጣ፡ አጥቦ የማያነጣ
ገንፎ ለጉንፋን ይበጃል፡ ወዲህም ለሆድ ይበጃል
ጉም ተራራን ያለብሳል፡ ሹም ለሹም ያወርሳል
ጉሙ ሲለቅ፡ የታባትህ ትገባ፡ አንተ ሌባ!!
ጉድና ድንቅ፡ አለ አንድ ጊዜም አይደምቅ
ጊዜ የሰጠው ቅል፡ ደንጊያን ይሰብራል
ጊዜ የሌለው የለም፡ ግን ከዕድሉ የሚያልፍ የለም

ጋለሞታና ጌታ : ደጅ የጠኑ ለታ ። ጋሻ : ድሮ ቀረሻ
ጋሻ ተንግቡ : ነገር ከግቡ ። ጌታ ያዝዛል : ወኃ ያዝዛል
ጌታ ለሎሌው : ነጋዴ ለአሞሌው (ያስባል)
ጌታ ሲወድ ማን ይጠላል : ጌታ ሲሰጥ ማን ይከለክላል
ጌታና ሎሌ ተጣልተው : ዱባና ቅል ተማተው : ኤረ አይ
መስልም ተው!! ጌታ ሁን : እንዳሻህ ትሆን

ጌታ ባወቀው ይፈርዳል : ሰው ባላወቀው ይጎዳል
ግመል ምን ተጭነሃል? ሽመል : ምን ያወዛውዝሃል? አመል
ግም ለግም : አብረህ አዝግም ። ግርግርታ : የሌቦች ደስታ
ግፍ ባገር ሲመላ : እርስ በርስ ያባላ
ግንቦት በዳምን የሚዘንም ይመስላል : አሮጌ ቢፎክር

የሚወጋ ይመስላል ። ግንድ : ለሺ አይከብድ
ግፍ ባገር ሲናኝ : ኩባት ይጠልቃል : ደንጊያ ይዋኛል
ግፍስ በባሕር ይመላል : ዓሣ ዓሣውን ይበላል
ግዝት ብዝት : ዎፈ ግዝት

ጎመን ባወጣው ነፍስ : አትክራ ገብስ
ጎመን ጠነዛ : ሴት ከበዛ ። ጎራዴና ምስጥ : ውስጥ ለውስጥ
ጎልማሳ ሲታጠቅ ከደረቱ : ሲሮጥ ከጎልበቱ
ጎልማሳ ካለበት ከብት አይሰረቅ : ሽማግሌ ካለበት ነገር

አይነጠቅ ። ጎራዴህ ጎመዳም : ሚስትህ አመዳም
ጎረቤት ይሆናል ጠላት : ያችን ሴት አትዘገ በኋላት
ጎረምሳ : እንደ በላህ አንግ ። ጎኑ የኔ : ቀኑ ሰኔ
ጎራዴ ለወንበዴ : ሱቅ ለነጋዴ ። ጎርፍ ሲወስድ እያሳ
ሳቀ : ተንኩለኛ ሰው ሲጎዳ እየተራቀቀ (ነው)

ጎበዝ ፊት ሰማይ ሰማይ ያያል : ኋላ ምድር ምድር ያያል

ጎበጣን ይቃብሩ : እንደ ምግብሩ ። ጎሽ ጠመድኩ ይሆ
ናል ብዩ : ፈትቸ ሰደድኩ አይሆንም ብዩ
ጎንደር ወጣ : ምን ይዞ መጣ ። ጎንደር ወጣህ : ምን አመጣህ
ጎጃም ሲያምጥ : በጌምድርን በፍልጥ
ጎድሎ ነበር መላ : ሞልቶ ነበር ፈላ
ጎጆ ወጭ መሸራ : በገፍ ወጥ ትሠራ
ጓሳና ድንግል : አላንድ ጊዜ አይበቅል
ጉልበት አለኝ የዝሆን : አፍ አለኝ ላንተ ሚሆን
ጎልበት የሌለው ወንበዴ : ትርፍ የሌለው ነጋዴ
ጉትቻ ለጀሮ : እልፍኝ ለወይዘሮ
ጉጉት ብትጠቃ : እርኩም ሆነ ጠበቃ
ጉትቻ ለጀሮ ትንሽ ትመስላለች : ዘፈ ጎበዝ ትቈርጣለች

ስድ ምሳሌ

ገላጋይ አጥቼ ግልገሌን በላኋት ። ገበያ እንደሰጠህ
እንጂ : እናትህ እንደላከችህ አይሆንም
ገበያ የሚሰጥህ እናት አትሰጥም
ገዳይ ቢያረፍድ : ተገዳይ ይገሰግሳል
ገጣጣ ሲሞት : የሳቀ ይመስላል ። ጊዜ ያለው ጊዜ አይጠብቅ
ጊዜ ወርቅ ነው ግን ኃላፊ ነው ። ጉቦና ሌባ በር አይወዱም
ጉድ ለባለ ቤቱ ያንገት ልብስ ነው
ጉንፋን የተያዘና ፍየል ይዞ የተደበቀ ሳይገለጥ አይቀርም
ጋን ሲለቀለቅ ማድጋን ይመላል
ጋኖች አለቁና ምንቸቶች ጋን ሆኑ
ጋን ቢያሟጥጡት ምንቸት ይመላል

ጌታዋን ያመነች ውሻ ፍሬዳ ሲታረድ ወንዝ ትወርዳለች
ግዛኝ ብለው ለመሸጥ አሰበኝ

ጉዳይ አሳልፍ እንድትታማ፡ አሮጌ ሁን ልትፎክር፡ ሙት

ልትመሰገን፡ ጉፋያን ሊበሉ ስብ ይቀላውጡ

ጉሮሮ የሚውጠውን እጅ ይመጥነዋል

ጉንዳን ቤቱን ይመራል፡ ጉድጓድ በራሱ አፈር አይሞላም

ጠ - ጡ - ጣ - ጥ - ጨ - ጩ - ጫ - ጭ - ጮ

ጠላኝ ማለት ያስጠላል፡ ልግደል ማለት ያስገድላል

ጠላትን በጦር፡ አባትን መጦር፡ ጠላት፡ ይቀባል ጥላት

ጠላ በማቶት፡ እንጀራ በሌማት፡ ጠላ ካሠር፡ ነገር ካገር

ጠላ ያለ አተላ፡ ጠጅ ያለ አምቡላ፡ ጥዋት ሽሮ፡ ማታ ዶሮ

ጠላት በጥርስ ሲገኝ፡ እባክህ አታስገምጀኝ

ጠላትን ለማግኘት ሲገባረጉሩ፡ በወዳጅ ይጀምሩ

ጠላው ሳይገባ ማቶቱ፡ ቀንዱ ሳይገባ ሽራቱ

ጠመንጃ ያለ ጥይት ዱላ ወንድ ያለ ሴት ቀውላላ

ጠርቦ ለደጁ፡ ፈርዶ ለልጁ፡ ጠበቃና ቅል፡ በጠገብ ይውል

ጠብ ተጀመረ፡ አንበሳ ላምን ሰበረ

ጠብ ተጀመረ፡ ያ ልጅሽ አለ፡ ልጄ ሲል የነበረ

ጠባ ለኪዳን፡ መሸ ለቀርባን

ጠብ ባለበት ቤት፡ ዶሮ ትሞት

ጠጅ ለጭዋ ልጅ መጫወቻው፡ ለድካ ልጅ መማቻው

ጠንቋይ፡ ለራሱ አያውቅ ላዋይ

ጠጅ ይሻላል በመጠኑ፡ የጭዋ ልጅ ይበልጣል በቀጭኑ

ጠጅ ለወረት፡ ወዳጅ ለችግር ላት

ጠገብሁ ያለውን ብላ አትበለው፡ ፈራሁ ያለውን ድፈር

አትበለው፡ ጣል በደጅ፡ እስር በፍንጅ

ጢም የሌለው መምር፡ ዓዕድ የሌለው ደብር፡ አምሮም ማ

ያምር፡ ጢምህን እጠላለሁ፡ መሳምህን እወዳለሁ

ጣዝማ ሰርሳሪ፡ ዳኛ መርማሪ

ጣዝማ ይሰረስራል፡ ዳኛ ይመረምራል

ጤና ከሃብት፡ ወፍጮ ከክብት አይቆጠርም

ጤፍ አይቆላ፡ የጭዋ ልጅ አይጠላ

ጤፍ ቢሰኩ፡ ሰማይን ቢያክኩ፡ አይገኝም ልኩ

ጥምድ እንደ በሬ፡ ቅንት እንደ ገበሬ

ጥርስና ከንፈር፡ ተደጋግሮ ያምር

ጥቂት ሥጋ፡ እንደ መርፌ ትወጋ

ጥቂት ያላት፡ ዕረፍት (እንቅልፍ) የላት

ጥምባሆ ለምን ይበጃል፡ ያስተዋውቃል

ጥሩ ድህነት፡ ጥሩ ነፃነት፡ ጥሩ ሃብት፡ መልካም ርስት

ጥበብ ያስከብራል፡ ሃብት ያስጨፍራል

ጥንቱ የተውሶ፡ ያውም ጠፋ ጨርሶ

ጥዋት ከበላተኛ፡ ማታ ከጠመኛ፡ እንደ ሽመላ፡ በ፪ ይበላ

ጥጃ ጠባ፡ ከሆድ ገባ፡ ጥዋፍ ያበራል፡ ከሳሽ ይመራል

ጥጃ ቢሳሳት ከናቱ፡ ነገር ቢሳሳት ከጤቱ

ጥጃ ሣር ይበላል፡ ቤቱ ዕዳ ይሞላል

ጥጃ ቢሮጥ በሜዳ፡ ወኃ ቢሄድ በንድጓዳ

ጥጋብ ቢያምርህ ጠላ፡ መግዛት ቢያምርህ ችላ

ጥጋብን ወደኛ በል፡ ጥጋብን ወደያ በል

ጦር ሲመጣ፡ ዛቢያ ቆረጣ፡ ፍርሃት ሲመጣ

ጦም ከማደር፡ ከዳቦው መቀርቀር
 ጦር ለወረወረ፡ ጎራዴ ለሰነዘረ፡ (መሬት ለገበረ)
 ጦር እንደ ወረወሩት፡ ጎራዴ እንደ ሰነዘሩት
 ጦጣ፡ ባለቤቱን ታስወጣ። ጦጣና ዝንጅሮ፡ ተኩላና ቀበሮ
 ጨው ሲበዛ ያቅራል፡ በርበሬ ሲበዛ ይመራል
 ጨካኝ አልሞተ፡ ፈሪም አልሞተ፡ አንጉለኛ ሞተ
 ጨዋታ ለሳቂ፡ ወሬ ለጠያቂ። ጨዋ አይነቀፍ እሳት አይቀፍ
 ጨኸት ለአሞራ፡ መብል ለቁራ
 ጫን ያለው ኮረቻውን፡ ለምን ያለው ስልቻውን
 ጭምት ሲሞት ልቡን፡ ንጉሥ ሲሞት ግምቡን
 ጮማ በልቶ ክብስና፡ ጎመን በልቶ በጤና

ስድ ምሳሌ

ጠላና ጎተና በአንድ ቀን አይደርስም
 ጠባቂ ያላት በግ ላቷ እደጅ ያድራል
 ጠላ ባለቤቱን አያውቅም፡ ጠላት የሌለው ወዳጅ አያሻውም
 ጠንቋይ ባያሳምን ያጠራጥራል። ጠንቋይ አባይ ቤት
 ያስፈታል። ጠጉራም ውሻ አለ ሲሉት ይሞታል
 ጣይ ያየውን ሰው ሳያየው አይቀርም
 ጣይ ብልጭ፡ ዎፍ ጭጭ ሲል። ጥይት የፈራትን ትወጋለች
 ጥቅልል ላለ ጠጉር፡ ዘርዘር ያለ ሚዶ
 ጥኑ ወዳጅ ጥሩ ጠላት፡ ጥሩ ጠላት ጥኑ ወዳጅ ይሆናል
 ጥላና ሸኚ ቤት አይገቡም። ጥጋቡን የማይችል አህያ ነው
 ጥጥና ሹም እያደረ ይከዳል። ጥርስና ከንፈር አብሮ ይደማል
 ጨው የሌለው ምግብና፡ ሰው የሌለው ሰው አንድ ነው

ጨቅጫቃ ሚስትና የሚያፈስ ቤት ፩ ናቸው
 ጫማ ምንም ወርቅ ቢሆን ከአገር በታች ነው
 ጫን ካለ ጫን ይፈጃል። ጮሌ ሲያርጅ መጋጃ ይሆናል
 ጨካኝና ጭስ መውጫ አያጣም
 ጳጉሜን ሲወልስ፡ ገበሬ ጎተራህን አብስ
 ፈሪ በገዛ ጠቡ ገላጋይ ይሆናል
 ፊት ከወጣ ጀሮ፡ ኋላ የበቀለ ቀንድ በለጠ

ፈ — ፊ — ፌ — ፋ

ፈሪ ለናቱ፡ ጀግና ለጀግንነቱ
 ፈርተው ደንጊያን ቢወረውሩ፡ ጅብ ወጣ ከዱሩ
 ፈረስ ጥሎ ይደነግጣል፡ አህያ (በቅሎ) ጥሎ ይረግጣል
 ፈሪ ፈርቶ እጉድባ ቢተኛ፡ ጀሮውን በላው ያይጥ ቀበኛ
 ፈጅቶ ከሚያጠግበኝ፡ እስኪበርድ ይራበኝ
 ፈጥኖ መስጠት፡ ቶሎ ለመጠጠት
 ፈጣሪ የሚያህል ጌታ፡ ርስትን (ገነትን) ያህል በታ
 ፊት የበሰለውን ዎፍ ይበላው፡ ቀድሞ የተናገረውን ሰው
 ይጠላው። ፊት ያሞጠሙጧም፤ ኋላ ያፋጩል
 ፊት ጀሮ ይፈጠራል፡ ኋላ ቀንድ ይበቅላል
 ፊተኛው ወዳጅህን በምን ቀበርከው በሻሽ፡ ምነው? ኋለኛ
 አንዳ ይሸሽ። ፌንጣ ብትቆጣ፡ አንድ እግሯን ታጣ
 ፍርድ ለተቀማጭ፡ ወጥ ለቀላዋጭ
 ፍቅርህን የፈለገ ልጅህን፡ ጥልህን የፈለገ የላም ልጅህን
 ፍቅር ይሠራል፡ ዕውቀት ያስከብራል፡ ጥበብ ያከራል
 ፍርድ አያውቅ ዳኛ፡ ተገን አያውቅ እረኛ

ፍርድና ፍትሄት ወደፊት። ፍረድ ለነፍስህ፡ ብላ ለከርሥህ
 ፍርድ እንደ አሉላ፡ ጽድቅ እንደ ላሊበላ
 ፍርድ ጐደለ፡ ድሃ ተበደለ (የሚል ንጉሥ አይታጣ)
 ፍየል የለኝ፡ ከነምር ምን አጣላኝ
 ፍየል ከመድረስዋ፡ ቅጠል መበጠስዋ
 ፍየል መንታ ትወልድና፡ አንዱ ለወናፍ) ፩ዱ ለመጸፍ
 ፍየልና ቀበሮ፡ ምጥማጥና ደሮ
 ፍጥም ያውላል፡ አቧራ ያስላል
 ፍጥም ያቆማል፡ ዕርቅ ያጠቃልላል
 ፍጥም አያናግር፡ የጐናፍ መላት አያሻግር
 ፍቅር ሲጸና ቆሎ ያጓርሳም

ጸ — ጸ — ጽ — ፅ

ጸሎት ያለ ፍቅር፡ ሃይማኖት ያለ ግብር (አይረባም)
 ጸሎት ከፍቅር፡ ሃይማኖት ከግብር፡ (ይበጃል)
 ጸሎት በጽሞና፡ ነገር በደመና
 ጸድቃን ባልተቃጠሩበት ይገናኛሉ፡ ኃጥአን በተቃጠሩ
 በት ይተጣጣሉ። ጽድቅ ለመንኳሽ፡ ቀኝ ለከላሽ
 ጽድቅ እንደ ላሊበላ፡ ዕድሜ እንደ ማቱሳላ፡ (ይስጥህ)
 ጽዋ በተርታ፡ ሥጋ በገበታ
 ጽፈት በብራና፡ ዘፈን በበገና

የ ሽ ማ ግ ሌ ዎ ቸ ት ዝ ታ

መስተዋት ይፈልጋል ሞኝ የሰው ልጅ
 ሁሉን የሚያሳይ መስንበት ነው እንጅ፡

አምላክ ያውቃል እንጂ በዕውቀቱ ማን ገብቶ
 ወተቱን የሚያወጣ ከደሙ ለይቶ።

አንተን ማመን ትቺ ሰውን አመንኩና
 ደኅና የነበረ ተመልሶ ጠና።

እባቡ እባቡን በላውና
 መድኃኒቱ ጠፋ እርስ በርስ ሆነና።

እንጀራ ሆነና የሰው ቁም ነገሩ
 አልቀበር አለ የሰው ልጅ ባገሩ።

ውሸት ተቀናጣ፡ በየቤቱ ገብቶ
 እውነት ደጃ ደረ ግባ ሚለው አጥቶ።

እግዚአብሔር ባንድ ነገር አይጠረጠርም
 የድሃ ልጅ ሲሞት የሃብታም ልጅ አይቀርም።
 ሃብታም ቢሆን ከ፩-፹ ዘመን አያልፍም
 ድሃም ቢሆን ከ፩-፹ ዘመን አይተርፍም።

ከእህል መጥፎ አጃ፡ ከሣር መጥፎ ሙጃ
ከነገር ክፉ እንጃ፡ ከበቅሎ ክፉ መጋጃ፡
ከዕንጨት ክፉ፡ ስሜጃ (ዘ)
ከወሬ መጥፎ፡ አንጃ ግራንጃ።

ከዱር አውሬ ክፉ ዘንዶ፡ ከብርድ ክፉ በረዶ
ከሰው ክፉ ደብተረ፡ ከመርዛዎች ክፉ ዳዋተረ
ከመጠጥ መጥፎ ሲጃረ፡ ከእርሻ መጥፎ የጋራ

የዘመድ ክፉ ቀናተኛ፡ የጎራቤት ክፉ ምቀኛ
የጌታ ክፉ ወረተኛ፡ የሎሌ ክፉ ከዳተኛ

ከሴት ክፉ ምላሰኛ፡ ከቄስ ክፉ ሞገደኛ
ከመከራ ክፉ አደገኛ፡ ከጠላት ክፉ ደመኛ
ከወዳጅ ክፉ ሐሚተኛ፡ ከሕመም ክፉ ቁራኛ።

ከእህል ብርቱ በቄላ፡ ከልጅ ክፉ ዲቃላ
ከልብስ መጥፎ ነጠላ፡ ከቤት መጥፎ ሰቀላ።

ወራት ይገፋል በቄላ፡ ጠላት ያጠፋል ዲቃላ
ቀን ያሳልፋል ነጠላ፡ ከደግና ያደርሳል ሰቀላ
ካወቁበት ሁሉም አይጠላ።

ሐሚት ርቱን ሰዎች ጨምራ ትጠፋለች ስንሰማ
አንዱ የሚያማ፡ ፪ኛው የሚሰማ፡ ፫ኛው የሚታማ።

ሲጠሉዋቸው የሚወደዱ፡ ሲወዱዋቸው የሚጠሉ፡ ርት
ነገሮች አሉ፡ ንጉሥ ወኃ አሳት ይበላሉ
የሚጠሉበትና የሚወደዱበት
አንብባችሁና መርምራችሁ ድረሱበት

ሲገኙ የሚናቁ፡ ሲታጡ የሚናፈቁ፡
፫ት ነገሮች መኖራቸውን እወቁ፡
ንጉሥ፡ ጦኃ፡ እናት ናቸው ጠንቅቁ።

ሰክሮ ሳለ ሴት ልጅ የለመነህን አትንሳው
ሰክሮ ሳለ የሰደበህን አትርሳው።

ቅናት ያለው ፍቅር፡ መተማመን የሌለው ምክር፡
ሃይማኖት የሌለው ግብር፡ ዝንጀሮ የዋለበት ክምር።

የጧት መጠጥ ለዕዳ፡ የጧት ምግብ ለአገዳ፡
የማታ ምግብ ለእንግዳ።

አለኝ ብለህ አትከበር፡ የለኝም ብለህ አትሸበር
አይታወቅምና የፈጣሪ ነገር።

ደጉን ትምህርት የሚያስተምር፡ ግን ራሱ የማይሠራው አስ
ተማሪ ምን ይመስላል? እርሱ ላይጠቀምበት ሌሎች የሚጠ
ቀሙበትን መብራት የያዘውን ዓይነ ሥወር ይመስላል።

እየበሉ መጠጣት ምን ይመስላል? እየረገጡ መከመር።

- ፩ ሁለት ወይዘሮ፡ ፩ዱ ዕውር፡ ፩ዱ ደንቆሮ
 ፪ ሁለት ጉረቤቶች የማይተያዩ
 ፫ ሁሉ ሲከዳ፡ ምንም የማይከዳ
 ፬ ሁሉን የምታለብህ ዛፍ
 ፭ ሁለት ጊዜ የሚወለድ
 ፮ ሄዶ ሄዶ ፍለጋ የሌለው
 ፯ ሕዝቡን ገደል የሰደደች ዛፍ
 ፰ ሄዳ ሄዳ፡ ወንዝ ስትደርስ የምትታረድ
 ፱ ላዩ በድን፡ ታቹ በድን፡ መካከሉ ነፍስ አድን
 ፲ ሌት ተሸልማ ቀን የምትራቅት
 ፲፩ መሶብን የምትመስል፡ መሶብን የማታህል
 ፲፪ መሰላል እያለበት፡ ሰው የማይወጣበት
 ፲፫ ሚዳውን ጨርሾ፡ ወንዝ የማይሻገር
 ፲፬ ሞቶ የማይቀበር፡ ወድቆ የማይሰበር፤ አባቴ የሰጠ
 ጂ ወንበር ።
 ፲፭ ሥሩ ወደላይ ጫፉ ወደታች
 ፲፮ ሥሩ ፩ድ፡ አጽቆቹ ፲፪ት፡ ፍሬዎቹ ፴
 ፲፯ ሥራው ግብስብስ፡ አቅማመጡ እንደ ንጉሥ
 ፲፰ ሰው ፈረሱ፡ ጠፍሮ ልንሙ
 ፲፱ ሰጥቶ ሰጠሁ የማይል ለጋስ
 ፳ ሲሄድ የሚኖር የማይደክም
 ፳፩ ሲሄድ እንደ ሬሳ፡ ሲጮህ እንደ አንበሳ
 ፳፪ ሲሄድ የማይሰናከል፡ ተንጠልጥሎ የማይወድቅ

- ፳፫ ሲወጋ እንጂ ሲወረወር የማይታይ
 ፳፬ ሲወጡ የሚገባ፡ ሲገቡ የሚወጣ
 ፳፭ ሲወለድ የለበሰው፤ ሲሞት አወለቀው
 ፳፮ ሲደበድቡት፤ የማያለቅስ፡ ሳይደበድቡት የሚያለቅስ
 ፳፯ ሲያርስ ውሉ ጭቃ የማይነካው ማረሻ
 ፳፰ ሲጫን የሚቀለው፡ ሲራገፍ የሚከብደው
 ፳፱ ሲሄድ ውሎ፡ ሲሄድ ቢያድር የማይደክም
 ፴ ሲከተል ውሎ ከቤት ሲደርሱ የሚከዳ
 ፴፩ ሳንወደው የሚወደን
 ፴፪ ስትሄድ ወለተሚካኤል፡ ስትመለስ ራስ ሚካኤል
 ፴፫ ሳይሰቅሉት የተሰቀለ፡ ሳያጥቡት የታጠበ
 ፴፬ ሽ ተቀሚዎች፡ ፪ት ቀሚዎች
 ፴፭ ቀን ተሸልማ፡ ሌት የምትራቅት
 ፴፮ ረገርም ዘንግ፡ ያህያ ሆድ የማይደርስበት
 ፴፯ በሕይወቱ ሳለ ያበደ፡ ከሞተ በኋላ የቀሰሰ
 ፴፰ በልቶ በልቶ የሚነጣ
 ፴፱ በኋላ ተወልዶ ከታላቁ የላቀ
 ፵ በልቶ የማይጠግብ፡ ያገኘውን የሚውጥ
 ፵፩ በልቶ፡ የበላውን የሚረሳ
 ፵፪ በዳ ኖሮ የከተመ፡ ከተማ ኖሮ የገጠረ
 ፵፫ በጉታ ሙሉ ጦር
 ፵፬ በአፋ እየጫረ፡ በእግሩ የሚበላ
 ፵፭ በፀሐይ በቅሎ፡ በወኃ የሚታጨድ
 ፵፮ በአፋ የማይበላ ሆዱን የሚሞላ
 ፵፯ ቢወረወር ወንዝ የማይሻገር

ግጽ ቤቷን ዘግታ የምትበርቅ
 ግፀ ተኝቶ የሚሄድ፡ ጥቂት የማይራመድ
 ፶ ተጭና እህ-እህ የማትል አህያ
 ፶፩ ታችዋ ዘንግ፡ ላይዋ ወርቅ
 ፶፪ ትንሽ ጠፍር ዓለምን ትጠፍር
 ፶፫ ትንሽ ቀበጢና፡ መቀነቷ መቶ ዘጠና
 ፶፬ ትንሽ አለንጋ፡ ወንዝ ለወንዝ ትላጋ
 ፶፭ ትንሽ ምላጭ፡ ዓለምን ትላጭ
 ፶፮ ትንሽ ወጠጤ፡ ቀንደ ሰላጤ
 ፶፯ ትንሽ ዕቃ፡ ከገደል ተጣብቃ
 ፶፰ ትንሽ ልጅ ጢም አጢሞ
 ፶፱ ነጭ እርሻ፤ ዘረ ጥቁር
 ፷ ነጭና ጥቁር በሮች አብረው ተሰማሩ፤ ነጩ ቀድሞ ገባ
 ፷፩ ነጭ በሬ አዞሪ፡ ቀዩ በሬ በርባሪ
 ፷፪ ነጭና ጥቁር በሮች ተዋጉ፡ ነጩ አሸነፈ
 ፷፫ ንጉሡን ይነው ስትል የማታፍር
 ፷፬ አለ ፩ ቀን ፀሐይ አይቶ የማያውቅ
 ፷፭ አራት ማድኅች ቀላልቀላ ተደፍተው
 ፷፮ አራት እግሯ፡ ሺ ዓይኗ
 ፷፯ አባ ሲሉት ቆብ የሌለው
 ፷፰ አንድ ጊዜ ተዘርቶ ጀኛ የማይዘራ፡ ታጭዶ ምርት
 የማይገኝበት።
 ፷፱ አንድ በርባሪ፡ አምሳ ጨፋሪ
 ፸ አንድ እግሩ፡ ሦስት ራሱ (ወይም ሁለት)
 ፸፩ አንዲት ግንድ በሁለት ትክሻ ትጓደድ

፸፪ አንድ ጊዜ ከወጡበት ቂተኛ የማይመለሱበት
 ፸፫ አውራ በሬ ሲጮህ አደረ፡ ባእበትንም አላኖረ
 ፸፬ አፋ ዝም ብሎ፤ በእጁ የሚናገር
 ፸፭ አንገቱ የታነቀ፡ ጅራቱ የታረቀ፡ እንብርቱ ከመሬት
 የጠበቀ።
 ፸፮ አራት አስደቂ ነገሮች
 ፸፯ እናት አባት የሌለው ሰው
 ፸፰ እናቷን የምታንቅ ጨካኝ ልጅ
 ፸፱ እርሷ ጥቁር ልጆችዋ ነጭ
 ፹ አንድ ንጅራ ንብርብር፡ አንድ ነብር ዝንጉርጉር
 ፹፩ አንድ ሽማግሌ ጢም አውጥቶ፡ አንድ ልጅ ታዝሎ
 ፹፪ እዋሻ ውስጥ ሆና የምታውለበልብ
 ፹፫ ከልብ ያልመጣ፡ ከአፍ የሚወጣ
 ፹፬ ከሄደች የማትመለስ፡ ከታጠፈች የማትቀለስ
 ፹፭ ከእግሩ በታች ከመሬት ውስጥ፡ ከእግሩ በላይ በሰማይ
 ፹፮ ከልሰጡት የማይሰጥ ሰጥቶ የሚነግ ለጋስ
 ፹፯ ከፍኳሬት ሞላጭትን ወለደች፡ ሞላጭትም ከፍኳ
 ሬትን ወለደች
 ፻ ወኃ ጠጥታ የማትሸና
 ፻፱ ዘመድ የሌለው፡ ወዳጅ ግን አያጣም
 ፺ ዘሮ ዘሮ፡ መዝጊያው ጭራሮ
 ፺፩ ዘረ ዘረ፡ ጥፊ ቀማሽ
 ፺፪ የማያልቅ መንገድ
 ፺፫ የማይነቃነቅ ግንድ
 ፺፬ የማያበራ መብራት

፲፭ የማይነጋ ሌሊት
 ፲፮ የማይነድ ዕንጨት
 ፲፯ የማይሸር ቍስል
 ፲፰ የማይፈርጥ ምግል
 ፲፱ የባሌ ወንድም ፡ የወንድሜ ልጅ ያለችው
 ፲ የሰጡትን የሚበላ ፡ ወኃ ቢያጠጡት የሚሞት
 ፲፩ የአህያ መቃብር
 ፲፪ የገዛ ወንድሙ ልጁ ፡ የገዛ ልጁ ወንድሙ
 ፲፫ ያበጀች ጋለሞታ ፡ እናቷን ትመታ
 ፲፬ ዱር ውስጥ ገብቶ የማይንከባከብ
 ፲፭ ዱር ኖሮ አስፋልት የሆነ
 ፲፮ ጋሻውን አየገተረ ፡ ጠሩን አየወረወረ ጭብጦውን
 እያኖረ የሚሄድ
 ፲፯ ግንዱ ወደላይ ፡ ባላው ወደታች
 ፲፰ ጓዟን ጥላ ከሸሸች የማትመለስ
 ፲፱ ጠበል የማያድነው ፡ ሐኪም የማይችለው ሕመም
 ፲፲ ጥቁሯ ላም እምቦሳን አስከትላ
 ፲፲፩ ጥሬውን ወደፊት ፡ ዱጨቱን ወደ ኋላ አየሰደደች
 የምትፈጭ ።
 ፲፲፪ ጥዋት በፀት ፡ ቀትር በ፪ት ፡ ማታ በ፫ት እግሩ የሚሄድ
 ፲፲፫ ፈቃዱን ስንፈጽምለት የሚጠላን
 ፲፲፬ ፍየሎች አበዱ ፡ ተንበርክከው አሳት አነደዱ

፩ ዓይንና ጀሮ	፳፫ መርገም
፪ ዓይንና ዓይን	፳፬ የከብት ቀንድ
፫ ዕድል	፳፭ ጠባይ
፬ ጥጥ	፳፮ እድሞ
፭ ደሮ	፳፯ መርፌ
፮ መርከብ	፳፰ ሆድ
፯ ዕፀ በለስ	፳፱ ጐርፍ
፰ ጭብጦ	፴ ጥላ
፱ አክምባሎ ፡ ምጣድ	፴፩ ጌታ
እንጀራ ።	፴፪ ዶሮ
፲ ሰማይ (በከከብ)	፴፫ ዕንኮይ
፲፩ ሙዳይ	፴፬ እህል ወፍጮና መጅ
፲፪ ማሸላ	፴፭ ገበያ
፲፫ ጉንዳን	፴፮ ጐዳና
፲፬ ስም	፴፯ ፍየል
፲፭ የላም ጅራት	፴፰ ወፍጮ
፲፮ ፩ ዓመት	፴፱ ቀንድ ከጀሮ
፲፯ ሌማት	፵ ባሕር
፲፰ ማድጋ ገምቦ	፵፩ ሆድ
፲፱ እርሻ	፵፪ ጥርስ
፳ ዘመን	፵፫ ንብ
፳፩ ነፍጥ	፵፬ ወረንጦ
፳፪ ፀሐይ	፵፭ ራስ ጠጉር